

**Luciana-Simona Velea (coord.)
Nicolae Toderăș
Mihaela Ionescu**

**PARTICIPAREA ELEVILOR ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN COMUNITATE.
GHID PENTRU PROFESORI ȘI ELEVI**

Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație

Autori:

Luciana-Simona Velea (coord.), cap. 1, 2, 6

Nicolae Toderaș, cap. 2.1, 4, 5

Mihaela Ionescu, cap. 3

Acest ghid a fost elaborat în cadrul proiectului „*Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația*”, derulat în perioada ianuarie-august 2006, cu sprijinul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la București, prin Programul MATRA-KAP.

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar punctele de vedere ale finanțatorului sau ale organizației care a implementat proiectul.

Publicat în 2006 de

TEHNE – Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

VELEA, LUCIANA-SIMONA

Participarea elevilor în școală și comunitate. Ghid pentru profesori și elevi/

Luciana-Simona Velea (coord.), Nicolae Toderaș, Mihaela Ionescu –
Botoșani: Agata, 2006

ISBN (10)973-7707-29-X;

ISBN (13)978-973-7707-29-1

I.Toderaș, Nicolae

II.Ionescu, Mihaela

372.83

EDITURA
Agata®

www.agata.ro

E-mail: editura@agata.ro

Luciana-Simona Velea (coord.)
Nicolae Toderaș
Mihaela Ionescu

**PARTICIPAREA ELEVILOR
ÎN ȘCOALĂ ȘI ÎN COMUNITATE**

GHID PENTRU PROFESORI ȘI ELEVI

Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație

Cuprins

1. Argumente pentru participare	7
2. Participarea elevilor. Concepte, forme, structuri	14
2.1. Cadrul legal privind participarea elevilor	18
2.2. Structuri și forme de participare a elevilor	28
3. Participarea elevilor la viața școlii. O abordare instituțională	36
3.1. Școala ca o comunitate	36
3.2. Proiectul școlii – o formă de stimulare și încurajare a participării elevilor	38
3.3. Managementul proiectelor școlii. Rolul elevilor în etapele de elaborare, implementare și evaluare a proiectelor	42
4. Participarea – ca responsabilitate a elevilor	48
4.1. Stimularea inițiativei	48
4.2. Negocierea	49
4.3. Lucrul în grup	50
4.4. Adoptarea unor decizii în comun	52
4.5. Asumarea responsabilității	55
5. Parteneriat pentru participare. Colaborarea dintre școală și comunitatea locală	56
5.1. Parteneriatul pas cu pas	57
5.2. Parteneriatul: liantul dintre școală și comunitate	72
6. Proiectul „Participarea elevilor – un mod de a trăi democrația”. Un pas către o cultură a participării	77
7. Exemple de participare. Proiecte ale școlilor pilot	81
7.1. Proiectele școlilor pilot, care au vizat participarea elevilor la nivelul școlii	81
7.2. Proiectele școlilor pilot, care au vizat participarea elevilor la nivelul comunității	93
Referințe bibliografice	109

Argumente pentru participare

Societatea actuală, mereu mai complexă, face necesară redefinirea conceptului de "cetățean" și, implicit, a educației pentru cetățenie. **Participarea** constituie „valoarea adăugată” a noii concepții despre cetățenie, promovată de politicile europene ca dimensiune a unui nou model de guvernare. Politicile europene la care România aderă în procesul de integrare unională menționează rolul sistemelor de educație și formare de a contribui la dezvoltarea personală a oamenilor, pentru o viață mai bună și pentru a deveni cetățeni activi în societăți democratice, respectând diversitatea culturală și lingvistică¹. Recomandări mai concrete vizează educația pentru cetățenie: învățarea valorilor democrației și a participării democratice, pentru a pregăti indivizii pentru cetățenia activă, prin metode bazate pe colaborare, prin structuri democratice care să stimuleze participarea².

¹ *Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010*. The work programme on the future objectives of education and training systems, European Commission. Directorate-General for Education and Culture, Bruxelles, 2002, p.9.

² *idem*, p.25.

Cetățenia activă și responsabilă³ devine conceptul integrator al educației și formării elevilor: sistemele educative au misiunea de a asigura „alfabetizarea civică” a elevilor, prin oferirea de oportunități pentru dobândirea cunoștințelor, a capacităților și valorilor necesare traiului într-o societate democratică, integrării socio-profesionale și pregătirii pentru învățare pe durata întregii vieți.

În concordanță cu politicile europene și cu evoluția societății românești, educația civică este considerată drept element-cheie în procesul de construire a unei societăți democratice, prin contribuția sa la dezvoltarea unei culturi a drepturilor omului, a principiilor democrației, a responsabilităților și participării cetățenilor. Sistemul de educație propune, în consecință, un set de oportunități pentru formarea competențelor specifice cetățeniei democratice, la nivelul curriculum-ului formal și nonformal.

Curriculum-ul formal cuprinde, pe de o parte, disciplinele specifice din trunchiul comun (Educație civică, clasele a III-a și a IV-a, Cultura civică, clasele a VII-a și a VIII-a, câte o oră pe săptămână), iar pe de altă parte discipline opționale, în segmentul de curriculum la decizia școlii, care să suplimenteze oferta de educație pentru cetățenie. Programe școlare de Cultură civică sunt cuprinse și în oferta națională pentru curriculum-ul la decizia școlii, pentru clasele a V-a și a VI-a, cu un buget de timp de o oră pe săptămână, cu scopul de a veni în sprijinul cadrelor didactice și elevilor care ar dori să studieze această disciplină opțională.

Complementar, **curriculum-ul nonformal**, al cărui rol este foarte important deoarece oferă "ocazii suplimentare pentru exercitarea responsabilității și pentru o mai bună înțelegere a vieții comunității"⁴, aduce o gamă de activități extracurriculare, în afara clasei sau în afara școlii, organizate de diferite instituții educative sau organizații nonguvernamentale, în parteneriat cu școala:

³ Bîrzea, C. *Education for democratic citizenship: a lifelong learning perspective*, Council of Europe Press, Strasbourg, 2000.

⁴ Bîrzea, C. *Educația pentru cetățenie democratică. Perspectiva învățării permanente*, Consiliul Europei, 2000, p 50.

- organizarea unor structuri ale elevilor în cadrul școlii, pentru a exercita participarea la decizie și mecanismele democratice: de ex., consilii ale elevilor, parlamente ale elevilor, alegerea unor primari ai copiilor;
- organizarea unor acțiuni la nivelul clasei/școlii sau al comunității, acțiuni civice în comunitate (activități de voluntariat, campanii de informare, de protecție a mediului etc., vizite la cămine de copii/bătrâni etc.);
- activități de timp liber (vizite, excursii, cluburi etc.).

Analizând oferta curriculară pentru educația civică a elevilor, s-ar putea afirma că școala își asumă un rol semnificativ în formarea comportamentului democratic al viitorilor cetățeni, însă contribuția sa reală este redusă, conform studiilor și cercetărilor din ultimii ani. Studiul *“Cetățenie și educație în 28 de țări. Cunoștințe și implicare civică la vârsta de 14 ani”*, realizat de International Evaluation Association (IEA), în 1999, plasează România sub media internațională în ceea ce privește cunoștințele despre democrație și cetățenie⁵. Rezultate mai bune au fost înregistrate de elevii români în ceea ce privește disponibilitatea pentru angajare în activități civice⁶.

⁵ În ceea ce privește cunoștințele despre democrație și cetățenie, pe primele locuri se situează: Polonia (scor 111, față de 100 – media internațională), Finlanda (109), Cipru (108), Grecia (108), Hong Kong (107), Statele Unite (106). Pe ultimele locuri față de media internațională, se situează: Lituania (94), România (92), Letonia (92), Chile (88) și Columbia (86). Elevii din România au obținut scoruri bune la itemii privind semnificația activităților civice convenționale (de ex., a fi membru într-un partid politic, a participa la dezbateri politice etc.) și a mișcărilor sociale, privind responsabilitățile economice ale Guvernului. Scoruri medii au fost obținute la itemii privind responsabilitățile sociale ale guvernului, privind încrederea în instituțiile statului (ex., justiție, poliție), atitudinea față de națiune. Scoruri sub media internațională au fost înregistrate la itemii privind: încrederea în partidele politice, atitudinea față de drepturile femeilor. Sursa: *“Citizenship and Education in Twenty-eight Countries. Executive Summary”*, IEA, 2001, p. 7.

⁶ Bunescu, Gh., *Results of the Survey regarding Civic Education in Romania by IEA*. București, 2003.

Alte studii sau cercetări⁷ realizate de Centrul de Studii și Cercetări pentru Probleme de Tineret (CSCPT), Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții, CURS-SA, Metromedia Transilvania etc. evidențiază **decalajul dintre importanța acordată participării civice și participarea efectivă**. Cu toate că tinerii recunosc importanța participării civice și a posibilității influențării deciziilor, participarea efectivă este foarte scăzută. Situația este asemănătoare și în ceea ce privește participarea la activități voluntare, de interes comunitar: 83,7% nu participă deloc, 13,7% participă rar și 2,7 des. Deși apreciază pozitiv rolul cetățenilor în rezolvarea problemelor societății, 83,4% dintre tineri afirmă că ei – ca persoană – pot influența deciziile importante pentru țară în mică, foarte mică măsură sau deloc⁸.

Valorificarea precară a timpului liber, din punct de vedere al civismului, relevă incidența educației formale și nonformale asupra comportamentului tinerilor. Cele mai puțin practicate activități în timpul liber sunt cele voluntare, de interes obștesc, și participarea la întruniri civice sau la activități politice⁹.

Percepția tinerilor asupra vieții politice este, în general, negativă, iar gradul de satisfacție față de viața politică și de climatul social ca premisă a participării civice și politice este redus¹⁰. În concordanță,

⁷ Rezultatele cercetărilor sunt prezentate în Planul Național de Acțiune pentru Tineret, decembrie 2001, Autoritatea Națională pentru Tineret.

⁸ Barometru de opinie publică, 2000, C.U.R.S.

⁹ *Activitățile de timp liber practicate de tineri : viziunea emisiunilor TV, întâlniri/ petreceri cu prietenii, citirea ziarelor, a revistelor, activități sportive*. 78,1% (procente cumulate) dintre tineri nu merg *niodată* la: spectacole (teatru, concerte) – 34,5%, cinematograful – 32,9% și nu citesc cărți – 10,7%; iar 108,4% (procente cumulate) merg *rare* la: spectacole – 49,8%, cinematograful – 52,8%, și tot *rare* citesc. *Sursa: Barometrul de Opinie Publică de Tineret 1996, 1997, 1998, CSCPT*

¹⁰ Insatisfacția față de viața politică din țară a fost declarată de tineri în proporție de: 47,7% în 1997 și 73,5%. (CSCPT, Barometrul de Opinie Publică- Tineret, 1998). Tinerii își afirmă explicit interesul pentru politică în proporție de 21,8%, și într-o proporție asemănătoare, 24,3%, declară că discută pe teme politice de câteva ori pe săptămână sau zilnic. În același timp, 77,6% sunt interesați foarte puțin, puțin sau deloc de politica, iar 75%

participarea la vot a populației înregistrează o tendință descendentă: în 1996 - 76% (turul I); în 2000 - turul I- 65,3%, iar în turul II - 57,5%¹¹; în 2004, aprox. 53,8%.

Comunicarea dintre autorități, instituții și cetățeni, indicator semnificativ pentru gradul de dezvoltare a societății civile, este precară, fapt care are consecințe asupra interesului și participării populației la viața comunităților. Peste jumătate din populația urbană a României percepe ca slabă ori foarte slabă relația cu autoritățile și instituțiile care oferă servicii de interes cetățenesc¹². Sistemul de informare a cetățenilor cu privire la activitatea autorităților locale este deficitar: reprezentanții instituțiilor locale afirmă că cetățenii nu sunt interesați de aceste informații, iar cetățenii consideră că sistemul este birocratic și puțin transparent¹³.

Analiza datelor furnizate de institutele de sondare a opiniei publice și de studiul IEA arată că oportunitățile de învățare a cetățeniei active și responsabile din sistemul formal și nonformal de educație au un impact redus asupra populației, atât în ceea ce privește cunoștințele necesare unui bun cetățean, cât și competențele și motivația necesare participării reale la viața publică. Explicațiile sau cauzele acestei situații sunt multiple. Pe de o parte, statutul disciplinelor civice în realitatea școlară nu corespunde celui alocat de Curriculum-ul național, un studiu de impact al reformei curriculum-ului vorbind chiar despre o „marginalizare a acestei discipline”¹⁴,

discută politică mai rar de o dată pe lună sau deloc. Parlamentul, guvernul și partidele politice se bucură de un nivel foarte scăzut de încredere din partea populației tinere. Mai multă încredere acordă tinerii Bisericii, armatei și mass media (CSCPT).

¹¹ Aldea, A. et al. (2001) *Sondajele de opinie – Mod de utilizare. Alegerile 2000. Prezentare și analiză*, Ed. Paidea, p.38.

¹² *Evaluarea nevoilor și resurselor existente*, CURS-SA, p.15 (contract RO.004.02.01/C1).

¹³ *Raport cu privire la integritatea și transparența administrației publice locale*, Asociația Pro Democrația, Transparency International, transFORMA, septembrie 2004, p.18

¹⁴ Vlăsceanu, L. (coord.) (2002) *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu. Studiu de impact*, Polirom, p 399.

prin numărul redus de ore și prin importanța redusă acordată de profesori, elevi și părinți, care identifică asemănări cu disciplinele de îndoctrinare politică din perioada comunistă. Plasarea educației civice ca disciplină obligatorie în clasele III, IV, VII și VIII nu oferă o continuitate în formarea competențelor și a atitudinilor specifice cetățeniei democratice. Mai mult, aceasta lipsește ca disciplină obligatorie în învățământul liceal, când tinerii sunt foarte aproape de preluarea formală a rolurilor și responsabilităților cetățenești.

Pe de altă parte, supraîncărcarea programelor școlare și maniera tradițională de predare perpetuează acumularea de informații, în detrimentul formării de capacități acționale și de judecăți de valoare, „riscându-se neasimilarea informațiilor sau transmiterea acestora într-o formă facilă”¹⁵.

Alte cauze ale impactului redus al educației civice decurg din formarea inefficientă a cadrelor didactice care predau „Cultura civică”, acestea având diferite specializări, iar nivelul de pregătire didactică fiind variabil.

Educația civică nu înseamnă doar educație politică, juridică, interculturală etc., ci transcende limitele unor discipline, pentru a contribui la dezvoltarea unei concepții despre lume și a unei identități civice concordante cu valorile perene ale umanității. Nu înseamnă numai a învăța despre, ci înseamnă a reflecta asupra și a te raporta într-un anumit mod la societate (a-ți găsi locul, a stabili raportul cu tine, cu ceilalți, cu natura). Deși curriculum-ul promovează o abordare pedagogică modernă, centrarea pe elev, dezvoltarea competențelor cheie, implicarea cadrelor didactice și a elevilor în procesul de predare-învățare etc., la nivelul practicii didactice predomină metodele tradiționale de predare a educației civice, bazate pe memorarea de informații transmise de profesor. Acest demers este mai facil, date fiind și dificultățile de evaluare a finalităților educației civice: capacitățile civice, atitudinile și valorile sunt dificil de evaluat, în comparație cu cunoștințele.

¹⁵ idem, p.399.

Învățarea cetățeniei nu se poate reduce doar la orele de educație/cultură civică, ci trebuie realizată într-o manieră integrată, inclusiv prin teme cross-curriculare și prin climatul socio-educativ al școlii. Cultura organizațională a instituțiilor de învățământ a evoluat în direcția mecanismelor și practicilor democratice, prin reglementări formale (curriculum-ul național, regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ, metodologia inspecției școlare etc.) și prin adaptarea la noul model socio-cultural și politic. Schimbarea mentalităților și a practicilor educaționale necesită un timp îndelungat, pentru a dezvolta actorilor implicați noi competențe de comunicare, cooperare, de management participativ. Implicarea elevilor în managementul clasei și al școlii reprezintă un deziderat și, în unele cazuri, o realitate, beneficiind de un cadru legal favorabil. La nivel național, o strategie coerentă pentru ameliorarea culturii organizaționale și afirmarea principiilor democrației ca repere în structurarea ofertei educative și în gestionarea activităților curente ale școlii ar putea aduce un salt calitativ semnificativ.

În acest context, ghidul de față, elaborat pe baza experienței acumulate în cadrul proiectului "Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația", își propune să devină un instrument de promovare a participării elevilor la viața școlii și a comunității. Am pornit de la premisa că participarea nu se poate învăța citind, ascultând sau memorând norme și reguli, ci exersând, greșind, trăind!

Participarea elevilor.

Concepte, forme, structuri

*"Un individ învață să participe participând efectiv,
mai degrabă decât prin a învăța despre participare"*
(Karen O'Shea).

Prin interacțiunea cu adulții, tinerii își formează capacități de comunicare, de organizare a activităților, de anticipare a consecințelor acțiunilor lor.

Ce înseamnă participarea?

Participarea se referă la "posibilitatea fiecărei persoane de a avea locul său în societate și de a contribui la dezvoltarea acesteia, la diferite niveluri. Participarea este un element crucial pentru stabilitatea democratică, în care oamenii se implică în luarea deciziilor - un drept fundamental al fiecărei persoane. (...) Participarea la viața comunității, la toate nivelurile, depinde de

disponibilitatea și de capacitățile persoanelor de a se implica alături de ceilalți (...)"¹⁶. (Karen O'Shea)

Participarea înseamnă implicare în adoptarea deciziilor care privesc individul și/sau comunitatea din care face parte. Prin participare, tinerii își dezvoltă respectul față de sine și față de ceilalți, capacitatea de ascultare a opiniilor celorlalți, competențele decizionale și spiritul de responsabilitate. Rolul profesorului este acela de a facilita, de a "sprijini" participarea tinerilor în procesul de învățare. În școală, regulamentul intern, orarul și curriculum-ul pot determina măsura în care este realizabil idealul participării, iar activitățile trebuie adaptate condițiilor concrete¹⁷.

Pe fondul deficitului democratic al societăților, reflectat prin apatia cetățenilor, participarea scăzută la viața comunității, lipsa de interes pentru viața politică, rata scăzută a participării la vot și lipsa de încredere în instituțiile statului, se vorbește din ce în ce mai mult despre învățarea participării încă din perioada școlii. În lucrarea sa privind participarea elevilor, K. Duerr invocă o sintagmă devenită celebră: "Democrația începe în școală"¹⁸. Școala nu este însă unica instituție care să-i familiarizeze pe elevi cu viitoarele roluri specifice cetățeniei active. Familia, comunitatea locală, societatea civilă sunt parteneri indispensabili ai școlii în acest proces.

"Învățarea democrației trebuie să înceapă din învățământul primar, cu noțiunea democrației ca un mod de viață, altfel democrația – ca formă de guvernare – va rămâne un concept gol, suspendat "în aer". (...) Elevii trebuie aibă într-o primă fază o înțelegere a democrației ca

¹⁶ Karen O'Shea, *A glossary of terms for education for democratic citizenship. Developing a shared understanding*, Consiliul European, *Pachetul de educație pentru cetățenie democratică*, 2003.

¹⁷ Conform "Compass- A Manual on Human Rights Education with Young People", Consiliul European, 2002.

¹⁸ K. Duerr, *The school - a Democratic Learning Community. The All-European Study on Pupils Participation in School*, Consiliul European, 2004, p. 17.

mod de viață, care poate fi extinsă treptat și dezvoltată prin înțelegerea democrației ca tip de societate și, în final, ca formă de guvernare".

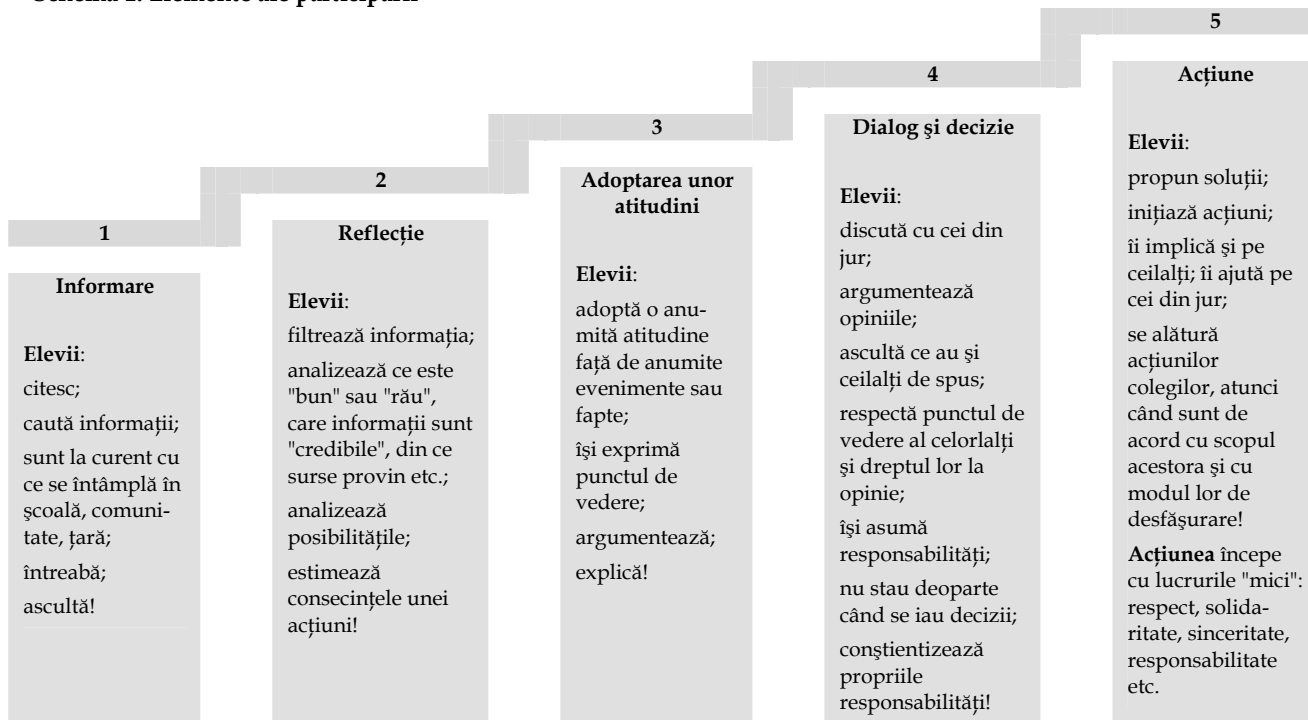
Himmelmann, G., Demokratie-Lernen als Lebens-, Gesellschafts- und Herrschaftsform. Ein Lehr- und Studienbuch, Schwalbach/Ts. 2001, p. 267, citat de Duerr, K., The school - a Democratic Learning Community. The All-European Study on Pupils Participation in School, Consiliul Europei, 2004, p. 18.

Putem extrapola afirmația lui Himmelmann la nivelul participării. Participarea începe cu comportamente relativ simple, care țin de modul de viață al fiecăruia – profesor sau elev. Treptat, ea devine o caracteristică a culturii școlii și a comunității locale.

În ce se reflectă participarea?

Pentru a transpune conceptul "participare" în comportamente concrete, am recurs la schema de mai jos, care semnifică "pașii participării". Fără ca ordinea pașilor să fie rigidă și universal valabilă, ei recomandă totuși un anumit parcurs al comportamentelor. Înainte să acționezi, cauți informații, reflectezi, te consulți. Se evită astfel comportamentele nefundamentate pe idei și pe atitudini clare.

Schema 1. Elemente ale participării

2.1. Cadrul legal privind participarea elevilor

Cadrul general al participării elevilor este conturat de prevederile Constituției României (1991) și ale Legii învățământului. Constituția menționează ca valori supreme „demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic” (art.3).

Constituția României stipulează:

- egalitatea dintre cetățeni (art. 16);
- libertatea conștiinței, libertatea religioasă și libertatea de exprimare (art. 29 și 30);
- dreptul la educație (art. 32);
- dreptul la asociere (art.40);
- dreptul la identitate și la oportunități egale (art. 6);
- protecția cetățenilor împotriva oricăror forme de discriminare (art. 42).

Legea învățământului, adoptată în 1995 și completată succesiv, prevede accesul egal al cetățenilor la toate formele și nivelurile de educație, indiferent de statutul socio-economic, de rasă, gen, naționalitate, orientare politică sau religioasă, precum și promovarea principiilor educației democratice și pluralismul în educație, în beneficiul cetățenilor și al statului.

Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, publicat de Ministerul Educației și Cercetării în 2005, cuprinde norme privind organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ din România.

Art.3. În România, cetățenii au drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ, indiferent de condiția socială și materială, de sex, de rasă, de naționalitate, de apartenență politică sau religioasă, fără restricții care ar putea constitui o discriminare sau o segregare.

Art.4. Statul coordonează și sprijină organizarea și funcționarea unităților de învățământ de pe teritoriul țării. Sprijinul acordat de stat nu afectează, în limitele legii, independența instituțională în organizarea și desfășurarea activităților specifice unităților de învățământ.

Art.5. Activitatea de instruire și educație din cadrul unităților de învățământ se desfășoară potrivit principiilor Declarației Universale a Drepturilor Omului, ale Convenției cu privire la drepturile copilului și potrivit actelor normative generale și speciale.

*Regulamentul de organizare și funcționare
a unităților de învățământ preuniversitar, Capitolul I, Dispoziții generale*

Regulamentul stabilește drepturile și responsabilitățile elevilor. Capitolul VII cuprinde secțiuni referitoare la:

- dobândirea calității de elev (Secțiunea 1),
- exercitarea calității de elev (Secțiunea a 2-a),
- drepturile elevilor (Secțiunea a 3-a),
- îndatoririle elevilor (Secțiunea a 4-a)
- recompensarea elevilor (Secțiunea a 5-a),
- sancțiunile aplicate elevilor (Secțiunea a 6-a).

Drepturile elevilor

Art.97. (1) Elevii din învățământul de stat și particular se bucură de toate drepturile constituționale. Elevii din învățământul de stat și particular acreditat se bucură de egalitate în toate drepturile conferite de calitatea de elev.

(2) Nici o activitate organizată în unitatea de învățământ nu poate leza demnitatea sau personalitatea elevilor.

Art.98. (1) Elevii din învățământul de stat beneficiază de învățământ gratuit.

2) Elevii pot beneficia de burse sau de alte forme de sprijin material și financiar pentru studii, acordate de bănci, în condițiile legii. Statul îi sprijină material, cu precădere pe elevii care obțin performanțe, rezultate foarte bune la învățătură sau la activități artistice și sportive, precum și pe cei cu situație materială precară.

(3) Elevii pot beneficia de suport financiar și din sursele extrabugetare ale unităților de învățământ de stat.

Art.101. Elevii din învățământul de stat și particular au dreptul să fie evidențiați și să primească premii și recompense, pentru rezultate deosebite obținute la activitățile școlare și extrașcolare, precum și pentru atitudine civică exemplară.

Art.102. Elevii din învățământul obligatoriu primesc gratuit manuale școlare. Beneficiază de aceeași gratuitate și elevii din învățământul secundar superior ai căror părinți au un venit lunar, pe membru de familie, egal sau mai mic decât salariul minim brut pe economie.

Art.105. (1) În fiecare unitate de învățământ de stat și particular, se constituie consiliul elevilor, format din liderii elevilor de la fiecare clasă.

(2) **Consiliul elevilor** funcționează în baza unui regulament propriu, avizat de conducerea unității de învățământ și care este anexă a regulamentului intern.

(3) **Consiliul elevilor** își desemnează reprezentanții, elevi din clasele a IX-a – a XII-a/ a XIII-a sau din învățământul postliceal, pentru a participa la ședințele Consiliului de administrație al unității de învățământ.

Art.108. (1) În unitățile de învățământ de stat și particular, conform legii, libertatea elevilor de a redacta și difuza reviste/ publicații școlare proprii, este garantată.

(2) În cazul în care aceste reviste/ publicații conțin elemente care afectează siguranța națională, ordinea publică, sănătatea și moralitatea, drepturile și libertățile cetățenești sau prevederile prezentului regulament și ale regulamentului de ordine interioară al unității de învățământ, directorul va suspenda editarea și difuzarea acestora.

Selecție din drepturile menționate în Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, Capitolul VII, Secțiunea a3-a

Îndatoririle elevilor

Art.110. Elevii din învățământul de stat și particular au datoria de a frecventa cursurile, de a se pregăti la fiecare disciplină de studiu și de a-și însuși cunoștințele prevăzute de programele școlare.

Art.111. (1) Elevii trebuie să aibă o comportare civilizată și o ținută decentă, atât în unitatea de învățământ, cât și în afara ei.

Art.112. Este interzis elevilor:

- a) să distrugă documente școlare, precum cataloage, carnete de elev, foi matricole etc.;
- b) să deterioreze bunurile din patrimoniul unității de învățământ;
- c) să aducă și să difuzeze, în unitatea de învățământ, materiale care, prin conținutul lor, atentează la independența, suveranitatea și integritatea națională a țării, care cultivă violența și intoleranța;
- i) să utilizeze telefoanele celulare în timpul orelor de curs, al examenelor și al concursurilor;
- k) să aibă ținută, comportamente și atitudini ostentative și provocatoare;
- l) să aducă jigniri și să manifeste agresivitate în limbaj și în comportament față de colegi și față de personalul unității de învățământ.

Art.113. Elevii au obligația să poarte asupra lor carnetul de elev, să-l prezinte profesorilor/ învățătorilor pentru consemnarea notelor, precum și părinților, pentru informare în legătură cu situația școlară.

Art.114. Elevii din învățământul preuniversitar de stat trebuie să utilizeze cu grijă manualele școlare primite gratuit și să le restituie în stare bună, la sfârșitul anului școlar.

Selecție din îndatoririle menționate în Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, Capitolul VII, Secțiunea a 4-a

Hotărâri de guvern sau ordine ale ministrului educației

- Legea nr. 48/2002 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare se referă la garantarea dreptului la educație și formare profesională și la asigurarea egalității de șanse;
- Hotărârea de Guvern nr 972/1995 privind aprobarea planului Național de Acțiune în favoarea copilului - se referă la implementarea Convenției cu privire la drepturile copilului;
- Pachetul legislativ privind protecția și promovarea drepturilor copilului, aprobat de Guvern în ședința din 11 martie 2004. Cuprinde reglementări necesare pentru realizarea reformei în domeniul protecției copilului și promovării drepturilor copilului și asigură alinierea legislației interne la normele comunitare.
- Hotărârea nr. 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copiii, elevii, studenții și cursanți în din învățământul de stat.
- Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale.
- Legea nr. 646/2002 privind sprijinul acordat de stat tinerilor din mediul rural

Regulamente de organizare și funcționare a unor structuri ale elevilor, la nivel local, județean sau național

Pornind de la "Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar", elaborat de Ministerul Educației și Cercetării, fiecare școală își definește propriul regulament de organizare și de funcționare. La nivelul fiecărei școli, este creat un Consiliu al elevilor, care își poate defini propriul regulament.

Participarea elevilor prin reprezentanți se realizează la diferite niveluri:

- la nivelul clasei - Consiliul clasei;
- la nivelul școlii - Consiliul elevilor;
- la nivel local - Consiliul local al elevilor;
- la nivelul județului - Consiliul județean al elevilor;
- la nivel național - Consiliul național al elevilor.

Consiliile elevilor depășesc sfera unității de învățământ și sunt reprezentate la niveluri la largi de asociere. De exemplu, la nivel județean, funcționează consiliile ale elevilor, care urmăresc să faciliteze participarea elevilor la adoptarea deciziilor la nivelul județului. Consiliile județene ale elevilor se întrunesc semestrial sau ori de câte ori este necesar. Tematica întâlnirilor este legată de activitatea instructiv-educativă curriculară și extracurriculară, de îmbunătățirea condițiilor de studiu ale elevilor și de organizarea unor activități cu caracter extrașcolar de larg interes pentru elevi, de alte activități care sunt de competența școlii. Ele pot propune recompense pentru elevii cu rezultate deosebite și responsabiliza colectivele școlare în acțiunile organizate împreună cu partenerii educaționali.

Extrase din proiectul de regulament al Consiliului Județean al Elevilor, Dolj

Art. 2. Consiliul Județean al Elevilor este alcătuit din reprezentanții unităților de învățământ din județ și cadrul didactic care îndeplinește funcția de inspector pentru consiliere/ activități educative formale și nonformale, care va avea rolul de coordonator.

Dintre membrii săi, Consiliul va alege un Birou format din elevii care să îndeplinească următoarele funcții: Președintele, 2 Vicepreședinți, 2 Secretari și 4 membri activi pe toată durata unui an școlar. Dacă președintele Consiliului elevilor nu își îndeplinește atribuțiile, acesta va fi schimbat după un semestru școlar, la propunerea membrilor Biroului și cu votul majorității membrilor C.J.E.

Art. 3. Consiliul Județean al Elevilor face propuneri pentru delegatul elevilor și supleantul său în Consiliul Național al Elevilor.

Art. 4. Fiecare unitate de învățământ liceal își va alege reprezentantul în Consiliul Județean al Elevilor în primele două săptămâni de la

începutul fiecărui an școlar. Unitățile de învățământ gimnazial vor fi reprezentante în C.J.E. la nivel zonal.

Art. 11. Membrii C.J.E. au datoria de a prezenta problemele specifice procesului instructiv - educativ cu care se confruntă colectivele de elevi din care fac parte și vor raporta Consiliilor din unitățile de învățământ pe care la reprezintă discuțiile purtate referitor la chestiunile în cauză.

Art. 14. Președintele Consiliului are datoria de a asigura desfășurarea discuțiilor într-un spirit de corectitudine, precum și respectarea ordinii și a libertății de exprimare.

*Sursa: Proiectul de Regulament
al Consiliului Județean al Elevilor din județul Dolj*

Curriculum-ul național

Curriculum-ul național oferă recomandări pentru organizarea activităților de predare-învățare, menite a promova implicarea elevilor în acest proces. Astfel, se alocă spațiu unui segment de curriculum la decizia școlii, care ar trebui să răspundă atât intereselor și nevoilor elevilor, cât și specificului local. Alte recomandări se referă la:

- flexibilizarea ofertei didactice;
- individualizarea parcursului de formare;
- stilurile și ritmurile diferite de învățare ale elevilor;
- învățarea înseamnă explorare, efort individual și auto-disciplină;
- învățarea trebuie să pornească de la aspecte relevante pentru dezvoltarea elevilor și pentru integrarea lor în viața socială.

Racordarea la cadrul legislativ internațional

România este semnatară a instrumentelor legale ale Consiliului Europei, ale OSCE și ale Națiunilor Unite, în ceea ce privește drepturile omului, drepturile minorităților, ale copilului, dreptul la educație, protecția împotriva oricăror forme de discriminare.

Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului

Unul dintre documentele internaționale principale care garantează participarea elevilor (copiilor) este Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989. În preambulul acestei Convenții se stipulează că *„un copil trebuie să fie pe deplin pregătit să trăiască independent în societate”*. Articolul 12 al Convenției este dedicat cadrului general de participare a copiilor în situațiile de interes pentru aceștia. Astfel, *„statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate”*.

Articolul 29 al Convenției este dedicat domeniului educațional. Potrivit acestuia, educația copiilor trebuie să urmărească:

- dezvoltarea pleneră a personalității, a înclinațiilor și a aptitudinilor mentale și fizice ale copilului;
- cultivarea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale;
- educarea în spiritul respectului față de părinții săi, față de limba sa, de identitatea și de valorile sale culturale, față de valorile naționale ale țării în care acesta locuiește, ale țării de origine, precum și față de civilizații diferite de a sa;
- pregătirea copilului astfel ca acesta să își asume responsabilitățile vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, de pace, de toleranță, de egalitate între sexe și de prietenie între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase, și cu persoanele de origine autohtonă;
- educarea în spiritul respectului față de mediul natural.

Toate aceste finalități nu pot fi realizate decât prin crearea unui cadru de cooperare și de participare activă a elevilor. Totodată, participarea trebuie să fie voluntară și responsabilă. Convenția a fost ratificată de România prin Legea 18/1990. Ulterior, au fost ratificate și Protocoalele facultative ale acestei Convenții, precum și o formă republicată a acesteia în 2001. Astfel, textul Convenției face parte din dreptul intern.

Carta Europeană a participării tinerilor la viața comunităților locale și regionale

Carta este un document cu vocație europeană, elaborat de înșiși beneficiarii săi, adică de tineri. Actualul text al Cartei este revizuit și face parte din Recomandarea 128 a Congresului Puterii Locale și Regionale din Europa, din 21 mai 2003. Această problemă este abordată tangențial și în alte documente de recomandare ale instituțiilor europene (a se vedea Rec [2001] 19 a Comitetului Miniștrilor a Consiliului Europei). Istoricul acestui document demonstrează capacitatea tinerilor europeni de a participa la procesul decizional și de a influența aplicarea corectă și echitabilă a prevederilor care îi privesc în mod direct. Carta este neconvențională, adică nu este un document obligatoriu și nu necesită o ratificare din partea instituțiilor legislative ale statelor care o aplică. Între timp, a devenit un document valoros la nivelul Consiliului Europei și altor instituții ale Uniunii Europene (Comisia Europeană, Parlamentul European ș.a.), în ceea ce privește elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor de tineret. Pentru elevi, Carta este importantă deoarece textul acesteia cuprinde referiri exprese la modul de cooperare dintre școală și elevi. Acest document este structurat în trei părți distincte:

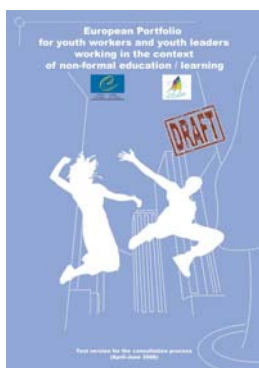
- I. Politici sectoriale – se referă la principalele politici și acțiuni ale instituțiilor adresate tinerilor: educație, sănătate, cultură, angajare, egalitate ș.a.;
- II. Instrumente de participare – specifică modalitățile prin care tinerii să poată participa activ și responsabil la viața comunităților: informare, instruire, asistență logistică și financiară etc.;
- III. Participare instituțională – precizează formele prin care tinerii se pot asocia în vederea participării active și responsabile la viața comunităților și a instituțiilor din care fac parte (consilii, forumuri, parlamente ș.a.).

Preambulul Cartei stipulează că: *„participarea activă a tinerilor la deciziile și acțiunile la nivel local și regional este esențială, dacă ne dorim edificarea unor societăți mai democratice, mai solidare și mai prospere”*.

Potrivit punctului 1.4 din Titlul I al Cartei, instituția școlară este văzută ca un mediu în care „tinerii petrec o mare parte din viața lor și unde respectă un program educativ oficial, dar de asemenea, este și un loc unde își formează în mare parte opiniile și concepțiile despre viață”. Tot în acest context, este nevoie ca „tinerii să se familiarizeze cu participarea și democrația în timpul școlii și să beneficieze de cursuri bine documentate despre democrație, participare și cetățenie”. De asemenea, se precizează că școala este „locul unde tinerii trăiesc experiența democrației în acțiune și unde este susținută, încurajată și considerată a fi utilă participarea lor la luarea deciziilor”.

Prin urmare, chiar dacă Carta are un caracter voluntar de aplicare, ea poate fi un instrument pentru elevi, pe de o parte, și pentru instituțiile de învățământ, pe de altă parte, astfel ca ambele părți să participe activ și calitativ la procesul educațional.

Instrumente aplicative pentru cadrele didactice. Portofoliul European pentru lucrătorii de tineret și tinerii lideri care lucrează în cadrul educației non-formale

La nivel european, Consiliul Europei a elaborat, în variantă preliminară, Portofoliul European pentru lucrătorii de tineret și pentru tinerii lideri care lucrează în cadrul educației non-formale. Acest portofoliu evaluează experiența Consiliului Europei în ceea ce privește activitatea în domeniul tineretului și al educației non-formale. Portofoliul este un rezultat al Recomandării Nr. 8 din 2003, adoptate de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei privind recunoașterea educației nonformale de către statele membre. Prin acest document, se dorește acordarea unui răspuns la necesitățile și cerințele actuale în ceea ce privește politicile europene de tineret și de educație (mai ales cea nonformală), implicarea structurilor societății civile de tineret în procesul decizional etc. Portofoliul pune accent pe cetățenia activă și pe

participarea tinerilor. Oferă detalii privind rolurile, responsabilitățile, competențele și calitățile persoanelor care lucrează cu tinerii.

Portofoliul poate fi utilizat și de instituțiile de învățământ pre-universitar deoarece, atât principiile și obiectivele, cât și metodele de implementare a acestuia, se adresează implicit și școlilor. În accepțiunea noastră, un profesor este și un facilitator pentru activitățile de tineret. Această specificare se referă mai ales la cei care participă în mod direct la activitățile extracurriculare cu elevii. Astfel, comunitatea școlară nu este numai un mediu de predare-învățare, ci și un cadru participativ, care interacționează cu necesitățile și aspirațiile comunității locale. În acest sens, utilizând Portofoliul, un cadru didactic își poate identifica și evalua propriile competențe, poate analiza și compara competențele personale cu ale altor cadre didactice și poate stabili anumite scopuri de educație și dezvoltare personală. Portofoliul poate fi utilizat și de elevii care sunt liderii inițiativelor și activităților din comunitatea școlii.

În momentul editării acestui ghid Portofoliul se afla în proces de discuție publică (aprilie-iulie 2006) și de aplicare-pilot. Însă, până în 2007, el va fi completat și definitivat pentru a deveni un instrument oficial în activitățile cu tinerii.

2.2. Structuri și forme de participare a elevilor

Elevii au dreptul să participe!

Analiza prevederilor legale privind participarea elevilor relevă un cadru favorabil, stabilind principiile generale și valorile care stau la baza sistemelor de educație. Există un consens al abordărilor moderne ale educației pentru cetățenie privind consecințele pozitive ale participării, la nivelul elevilor și al școlii, ca instituție.

Stimularea participării este strâns legată de dezvoltarea unei culturi democratice la nivelul școlii și la nivelul comunității, prin:

- promovarea egalității dintre persoane, atât în ceea ce privește drepturile, cât și responsabilitățile;
- respectarea drepturilor și a demnității fiecăruia, fără nici un fel de discriminare;
- asigurarea libertății de exprimare și valorizarea fiecărei persoane;
- soluționarea conflictelor prin dialog și negociere;
- "practicarea dialogului, a negocierii, a cooperării și realizarea consensului în situații cotidiene (fumatul în școală, punctualitatea, fondurile pentru autobuzul școlii, alegerea în consiliile școlare, muzica în școală, raportul elev-profesor, disciplina în curtea școlii etc.)"¹⁹;
- "încurajarea muncii în echipă și a învățării prin cooperare precum și a unei atmosfere amicale și neautoritare de lucru în clasă"²⁰;
- stimularea preocupării pentru interesul comun, pentru bunăstarea comună și a calității de membru, a sentimentului de apartenență;
- încurajarea cooperării și a asumării responsabilităților; stimularea parteneriatelor la diferite niveluri (local, regional, național sau internațional);
- conștientizarea prejudecăților și prevenirea discriminării și a marginalizării indivizilor sau a grupurilor.

Elevii doresc să participe!

Participarea elevilor la viața școlii și a comunității nu trebuie înțeleasă ca referindu-se exclusiv la activitățile extracurriculare sau exclusiv la luarea deciziilor. Participarea se realizează prin:

¹⁹ Birzea, C., Educația pentru cetățenie democratică. O perspectivă a învățării permanente, Consiliul Europei, 2000, p. 46.

²⁰ idem

informare, reflecție, adoptarea unei poziții față de o situație sau față de o opinie, consultare, cooperare, inițierea unor acțiuni, participare la decizie. Toate aceste fațete ale participării se pot manifesta **la nivel individual și/sau la nivel colectiv**. În funcție de modul în care fiecare elev este implicat, distingem între:

- **participare directă**, atunci când fiecare are posibilitatea implicării directe și comunicării propriului punct de vedere: grupuri de inițiativă, discuții de grup în consiliile elevilor sau alte structuri etc.;
- **participare indirectă** sau prin reprezentanți, atunci când elevii sunt reprezentați de un membru ales sau de o delegație.

Patru modele de participare politică

- **integrarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor politice:** consilii municipale ale tineretului, forumuri ale tineretului, parlamente ale tineretului, audiențe pentru tineri;
- **participare orientată spre acțiune:** strângerea de semnături, demonstrații, angajare activă în grupurile de protecție a mediului înconjurător sau a animalelor, opoziție politică, pichetare, campanii de informare;
- **inițiative asociative:** organizații de tineret, cluburi, centre ale tineretului, asociații sportive;
- **alte asociații pentru petrecerea timpului liber:** munca pentru tinerii angajați și studenți, avocați ai poporului, susținători ai copiilor și ai tinerilor, comisari pentru copii.

Sursa : B. Riepl, H. Wintersberger, Spre o tipologie a participării politice a tinerilor . În : Participarea politică a tinerilor sub vârsta electivă. Strasbourg.,Centrul European, 1999, pp.227-231, citat de Bîrzea, C. Educația pentru cetățenie democratică. O perspectivă a învățării permanente, Consiliul European, 2000, p. 63

Conținutul participării include:

- aspecte legate de organizarea și funcționarea clasei sau a școlii - stabilirea normelor de organizare a clasei/ școlii, stabilirea normelor care guvernează relația dintre colegi, relația profesor-elev, proiecte, regulamentul intern etc.
- aspecte legate de rezolvarea conflictelor;
- aspecte privind relația cu comunitatea locală; alte parteneriate ale școlii cu instituții sau cu persoane;
- respectarea drepturilor fiecăruia, a nevoilor și intereselor elevilor;
- curriculum-ul școlar și evaluarea, în special curriculum-ul la decizia școlii;
- activități extrașcolare;
- ajutorarea unor membri ai comunității școlare; ș.a.

O tipologie a formelor de participare a elevilor în școală și comunitate²¹

1. Structuri participative

- Consiliul elevilor²², la nivelul clasei, al școlii, al județului și al țării;²³
- Birou de presă
- Purtător de cuvânt (al clasei, al școlii sau al Consiliului elevilor);

2. Participarea elevilor în procesul de predare-învățare

- oferta curriculară - stabilirea disciplinelor opționale;
- proiecte ale clasei;
- metode interactive, etc.;

3. Activități extrașcolare

- festivități;

²¹ Adaptat după Karlheinz Duerr, *The School - a Democratic Learning Community. The All-European Study on Pupils Participation in school*, Consiliul European, 2004

²² Consilii sau alte forme de organizare a elevilor au fost realizate și la nivelul autorităților locale sau județene: de ex., Consiliul local al elevilor, funcționând pe lângă consiliile locale, Primarul elevilor etc.

²³ Astfel de organizații ale elevilor sunt întâlnite sub diferite denumiri: consiliul elevilor, parlamentul elevilor, guvernul elevilor etc.

- proiecte școlare;
- parteneriate cu alte școli, acțiuni și proiecte comune;
- competiții școlare etc.;

4. Participare la viața comunității

- proiecte de participare a elevilor la viața comunității;
- campanii de informare și de educație a populației;
- acțiuni ecologice;
- festivități;
- voluntariat;
- ajutorarea elevilor sau a persoanelor aflate în situații dificile; etc.

Consiliile elevilor

Consiliile elevilor reprezintă cea mai răspândită structură de participare a elevilor în școlile din țara noastră, înființarea lor fiind impusă prin reglementări centrale²⁴.

Art.105. (1) În fiecare unitate de învățământ de stat și particular, se constituie **consiliul elevilor**, format din liderii elevilor de la fiecare clasă.

(2) **Consiliul elevilor** funcționează în baza unui regulament propriu, avizat de conducerea unității de învățământ și care este anexă a regulamentului intern.

(3) **Consiliul elevilor** își desemnează reprezentanții, elevi din clasele a IX-a - a XII-a/ a XIII-a sau din învățământul postliceal, pentru a participa la ședințele Consiliului de administrație al unității de învățământ.

*Selecție din drepturile menționate în Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar
Capitolul VII, Secțiunea a3-a*

²⁴ A se vedea Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, Ministerul Educației și Cercetării, 2005, art. 105.

Astfel de forme de participare există și în alte țări, cu toate că denumirile structurilor pot fi diferite. De exemplu, în Austria, "elevii au dreptul la reprezentarea intereselor lor și la organizarea activităților în școală, fapt care se realizează prin reprezentanții clasei și ai școlii. Acești reprezentanți în Comitetele școlare au un cuvânt de spus în luarea deciziilor asupra măsurilor disciplinare. Responsabilitățile lor consultative sunt:

- să-și exprime punctele de vedere;
- să informeze asupra tuturor problemelor care îi privesc pe elevi;
- să facă propuneri și declarații;
- să participe la consiliile profesoriale;
- să structureze predarea în conformitate cu programa analitică;
- să selecteze materialele didactice.

Reprezentanții clasei și ai școlii pot organiza manifestări sau proiecte care stimulează educația civică prin activități nonformale²⁵.

Consiliul elevilor este o organizație a elevilor, creată pentru a reprezenta interesele elevilor la nivelul instituției de învățământ. La nivelul școlii, Consiliul elevilor este format din reprezentanți ai fiecărei clase, aleși în mod democratic. Structura de conducere a unui consiliu variază în funcție de dimensiunea școlii și de nevoile concrete identificate. De regulă, este condus de un președinte, asistat de un vicepreședinte și un secretar.

Gradul real de funcționalitate al acestor structuri diferă de la o școală la alta, în funcție de angajamentul fiecărei instituții de învățământ față de dezvoltarea unei culturi democratice și de sprijinire a unei participări autentice a elevilor la viața școlii.

²⁵ Participarea elevilor și a studenților. Un rezumat al legislației asupra luării deciziilor la nivel liceal și universitar, Strasbourg, Consiliul Europei, 1995, p.6.

Un exemplu de practică de calitate în ceea ce privește organizarea și funcționarea Consiliului elevilor este oferit de Colegiul Național "Emil Racoviță", din Iași (organizare valabilă în 2000).

Consiliul elevilor. Exemple de practici de succes

Colegiul Național "Emil Racoviță", Iași

Consiliul elevilor (C.E.) a elaborat propriul Regulament de funcționare. După primii ani de funcționare a Consiliului, membrii săi au considerat necesară repartizarea sarcinilor și a responsabilităților pe "comisii de lucru". Conform nevoilor identificate de elevi, s-a hotărât înființarea următoarelor comisii:

■ **Comisia pentru curriculum și evaluare**

Atribuții: consultarea cu conducerea școlii în elaborarea orarului și a curriculum-ului la decizia școlii, consultarea privind metodele de evaluare

■ **Comisia pentru acțiuni civice**

Atribuții: elaborarea planului de acțiuni civice în comunitate, organizarea acțiunilor civice, evaluarea acestora, încurajarea practicilor democratice în școală

Dintre acțiunile civice planificate și desfășurate de elevi se pot enumera: vizite la case de copii și la cămine de bătrâni, cu ocazia sărbătorilor, pentru a oferi cadouri și a petrece timp împreună cu copiii și bătrânii; sprijin material acordat familiilor defavorizate, acțiuni de protecție a mediului înconjurător (conștientizarea problemelor de mediu, realizarea unor pliante de prezentare a surselor de poluare, colaborarea elevilor cu autoritățile locale pentru găsirea unor soluții pentru protecția mediului etc); organizarea alegerilor membrilor și conducerii C.E. etc.

■ **Comisia pentru disciplină școlară**

Atribuții: analiza situației actuale a disciplinei școlare, identificarea problemelor și a posibilelor soluții, gestionarea conflictelor elev-elev, elevi-profesor

■ **Comisia pentru strângere de fonduri**

Atribuții: colectarea de fonduri pentru acțiunile elevilor, gestionarea fondurilor

■ **Comisia pentru organizarea Consiliului elevilor din clasele V-VIII**

Atribuții: sprijinirea elevilor de gimnaziu în sprijinirea Consiliului Elevilor pentru clasele V-VIII

■ **Biroul de presă**

Atribuții: redactarea unor comunicate de presă referitoare la acțiunile desfășurate de elevii și profesorii din școală, crearea "imaginii școlii", redactarea revistei școlii și a altor materiale informative: pliante, broșuri, afișe, anunțuri etc., popularizarea activităților organizate de C.E.

Participarea elevilor la viața școlii.

O abordare instituțională

Școala nu înseamnă numai ore de curs, note și teste. Școala reprezintă locul în care atât elevii cât și profesorii construiesc un mod de a trăi împreună. Ambele categorii de actori petrec mult timp din viața lor în spațiul școlii și le marchează viața inevitabil. Contribuția lor este în egală măsură importantă, chiar dacă statutele și responsabilitățile lor sunt diferite. Însă viața școlii înseamnă mai mult decât a preda sau a învăța ceea ce este cuprins în materiile din curriculum. Înseamnă pregătire pentru viață.

Cum se poate realiza acest lucru, strecurându-ne printre cerințele obligatorii ale programelor diverselor discipline?

3.1. Școala ca o comunitate

Un pas important pe care școala trebuie să-l facă este acela de a construi înăuntrul ei o adevărată comunitate. Ce semnifică acest lucru? Înainte de toate, a împărtăși aceleași valori, a avea aceleași obiective, a exista o susținere reciprocă, a respecta munca și posibilitățile fiecăruia, a dori să obții rezultate cât mai bune care să se

reflecte atât în performanțe individuale cât și la nivelul întregului grup de membri ai școlii și, poate cel mai important, să existe o muncă în comun, la care toți să participe, atât personalul didactic cât și elevii și chiar părinții.

De multe ori auzim și elevii și cadrele didactice rostind cuvintele «școala mea». Dar cât de mult le aparține școala lor? Cât de mult simt ei că aparțin unei comunități a școlii? În ce măsură participă cu adevărat la reușitele școlii, la schimbarea școlii, la rolul ei într-o comunitate mai mare? Răspunsurile se regăsesc în acțiunile desfășurate în comun prin implicarea tuturor, în care fiecare simte că a contribuit cu ceva la realizările școlii.

Încercați să vă gândiți la școala dumneavoastră și să vă răspundeți în ce măsură se poate spune că în interiorul ei s-a construit o adevărată comunitate, luând în considerare caracteristicile de mai jos:

- într-o comunitate fiecare membru are dreptul de a-și exprima opinia și a fi ascultat;
- fiecare este responsabil pentru reușita/nereușita comunității în diversele activități pe care le desfășoară;
- fiecare știe despre fiecare ce probleme are și cum poate fi ajutat pentru a le depăși;
- toți membrii comunității se ajută reciproc pentru a rezolva diversele lor probleme;
- rezultatele efortului de grup și individual sunt cunoscute de către întreaga comunitate și apreciate în raport cu posibilitățile și finalitățile propuse;
- comunitatea aparține fiecăruia și tuturor, sentimentul de apartenență fiind vizibil prin implicarea membrilor, prin contribuțiile lor, prin respectul și toleranța exprimată de aceștia;
- toate deciziile sunt luate prin acordul comun al membrilor comunității.

Toate școlile au mult mai mulți elevi decât cadre didactice. Însă cât de mult se simte la nivelul implicării în viața școlii participarea efectivă a elevilor? Cum este valorificată această resursă, această

energie? Cât de consecvent și în ce privințe? Cât de mult sunt stimulate inițiativa lor, ideile lor pentru realizarea de acțiuni comune? Deseori, cadrele didactice sunt cele care preiau inițiativa, preiau conducerea și organizarea acțiunilor, iar elevii se transformă în mare măsură în "executanți". Însă în acest mod ei nu simt că ceea ce fac le aparține întru totul, că este produsul dorinței și inițiativei lor și de aceea, deseori, implicarea lor este redusă sau motivația pentru care participă este în mare măsură extrinsecă. Astfel, ei nu vor simți niciodată că aparțin cu adevărat unei comunități a școlii, decât formal, și în același mod formal se vor și implica și vor respecta spațiul în care învață.

Construirea unei comunități a școlii presupune interes pentru ceilalți, pentru opiniile lor, presupune dorința de a realiza ceva în comun prin contribuția fiecăruia, a stimula inițiativa și a avea încredere în posibilitatea fiecăruia de a participa la o acțiune colectivă. Acest mod de a gândi este necesar să fie împărtășit în primul rând de cadrele didactice pentru a-l cultiva în rândul elevilor. Comportamentul participativ se învață, iar școala reprezintă cel mai potrivit mediu pentru cultivarea acestui tip de comportament. A învăța să îți pese de comunitatea școlii este primul pas pentru a învăța să îți pese de comunitatea mai largă în care trăiești.

3.2. Proiectul școlii - o formă de stimulare și încurajare a participării elevilor

Unul din mijloacele prin care se poate stimula sentimentul de membru al comunității școlii este realizarea de proiecte ale școlii. Proiectele școlii pot avea obiective diferite, dar un anumit aspect le aseamănă foarte mult. Toate urmăresc să contribuie la îmbunătățirea unuia sau a mai multor aspecte ale vieții școlii, mai restrânse sau mai complexe, fie din registrul educației formale (ex: concursuri pe discipline, pentru valorificarea competențelor academice ale elevilor), fie al educației nonformale (ex: activități de educație civică, ecologică, activități culturale, evenimente artistice, cenacluri,

competiții sportive etc., care urmăresc dezvoltarea registrului competențelor sociale, civice, artistice, sportive etc.).

În ultimul timp, proiectul a devenit o realitate din ce în ce mai frecvent întâlnită în practica școlară. Atât la nivel de școală, cât și la nivel de clasă. Dar ce înseamnă un proiect ?

Ce este un proiect?

Proiectele sunt definite ca un **set de acțiuni planificate pe o durată determinată de timp care urmăresc atingerea unor obiective**. Conform accepțiunii Comisiei Europene (1986), proiectul înseamnă “un grup de activități care trebuie realizate într-o secvență logică, pentru a atinge un set de obiective prestabilite”.

În sens didactic, proiectul este o metodă interdisciplinară de învățare. „Învățarea bazată pe proiect este o învățare în profunzime în care copiii sunt stăpânii propriei munci, unde li se oferă libertatea de alegere dintr-o serie de posibilități stabilite de cadru didactic împreună cu elevii. Acest tip de învățare este croită după nevoile și interesele individuale ale fiecărui elev, fapt destul de greu de împlinit în toate tipurile de activități din programul școlar”²⁶.

Proiectul școlii reprezintă o acțiune colectivă pentru un scop comun, la care participă cât mai mulți membri ai școlii sau chiar toți, în care responsabilitățile sunt împărțite clar în funcție de disponibilitățile și posibilitățile fiecăruia și care necesită o planificare riguroasă în timp. Altfel spus, proiectul școlii înseamnă “a realiza ceva toți împreună”.

Ce cuprinde un proiect al școlii?

Există câteva elemente esențiale pe care trebuie să le avem în vedere atunci când dezvoltăm un proiect al școlii. Iată care sunt acestea:

²⁶ Chard, Sylvia, *Teaching in the Digital Age: Project-Based Learning and Assessment Videocassette*, The George Lucas Foundation, 2002.

1. **Scopuri și obiective:** acestea trebuie să fie o reflecție a nevoilor școlii exprimate de către membrii acesteia. Ele pot viza fie viața internă a școlii, fie acțiuni necesare comunității în care școala funcționează.
2. **Beneficiari/ populație-țintă:** proiectul este destinat unei anumite categorii de actori, fie elevii, cadrele didactice, părinții, fie persoane din comunitate sau comunitatea în ansamblu. Proiectul se realizează pentru a beneficia cineva de acțiunile și rezultatele lui și în funcție de categoria de beneficiari sunt proiectate anumite tipuri de activități, sunt angrenate anumite resurse și realizate anumite parteneriate, dacă acestea sunt necesare pentru reușita proiectului.
3. **Activități:** obiectivele proiectului sunt strâns corelate cu activitățile, acestea din urmă fiind expresia operațională a obiectivelor. Fiecare obiectiv poate fi atins prin mai multe tipuri de activități. Activitățile reprezintă sufletul unui proiect. Ele sunt cele care creează situațiile de lucru în comun, mobilizează forțele individuale și împărtășirea de experiențe comune. Este foarte importantă alocarea de responsabilități precise în cadrul activităților celor care participă la realizarea lor.
4. **Resurse umane, materiale și de timp:** un bun proiect se bazează pe o corelare cât mai adecvată a obiectivelor cu activitățile și cu resursele disponibile. Inventarierea și alocarea resurselor, fie umane, fie materiale, fie de timp reprezintă un pas foarte important pentru reușita unui proiect. Orice necorelare între acestea aduce prejudicii sau pune în pericol atingerea obiectivelor proiectului. Un proiect al școlii trebuie să știe ce persoane pot aplica ceea ce proiectul își propune sau cum pot fi ele implicate pentru a reuși să obțină rezultatele anticipate, dacă există resurse suficiente și dacă limitele de timp sunt realiste.

5. **Rezultate dorite/ produse:** fiecare obiectiv al proiectului conduce spre anumite rezultate așteptate, dorite. Ele reprezintă suportul concret al realizării obiectivelor și totodată un mod de a evalua măsura în care proiectul a reușit.
6. **Evaluare/ autoevaluare:** orice proiect reprezintă o experiență de învățare pentru cei care îl realizează, însă pentru aceasta este necesar ca el să fie supus evaluării și autoevaluării. Odată conceput, proiectul trebuie să fie însoțit de reperatele care vor sta la baza evaluării lui, în strânsă corelație cu obiectivele pe care și le-a propus, activitățile pe care le-a proiectat, resursele investite și rezultatele obținute. Totodată este necesară și proiectarea unui mecanism de monitorizare a modului de desfășurare a proiectului, care are rolul esențial de a evita riscul nereușitei, prin informațiile privind progresul proiectului pe care le furnizează.

Stimularea participării elevilor într-un proiect la școlii trebuie să se bazeze pe câteva premise importante pentru ca implicarea acestora să fie una reală:

- proiectul să răspundă unei nevoi conștientizate sau propuse de către elevi referitoare la viața școlii sau a comunității în care trăiesc;
- conținutul proiectului să se bazeze pe ideile și propunerile elevilor;
- elevii să participe de la faza de elaborare a proiectului, până la cea de evaluare a lui;
- relația dintre cadre didactice și elevi să fie una de parteneriat, în care cadrele didactice sprijină eforturile elevilor de a duce proiectul la bun sfârșit, delegând responsabilități către elevi;
- proiectul să ofere tuturor elevilor oportunități egale de exprimare și de participare la activitățile acestuia.

Respectând aceste premise, elevii vor simți că ideile și opiniile lor sunt importante, vor simți că sunt capabili ca prin munca lor să

schimbe ceva în viața școlii sau a comunității, vor considera că sunt importanți prin ceea ce pot să facă și că părerea lor contează. A stimula acest mod al elevilor de a se raporta la spațiul în care trăiesc reprezintă un mare pas spre o autentică atitudine civică.

Rolul cheie în această ecuație revine cadrelor didactice. Ele au rolul de a încuraja elevii în a-și exprima opțiunile, părerile despre diverse aspecte ale activității școlii sau despre aspecte ale vieții comunității, a le discuta cu aceștia și a stimula dorința acestora de a interveni, de a acționa pentru a contribui la o schimbare în avantajul tuturor.

3.3. Managementul proiectelor școlii. Rolul elevilor în etapele de elaborare, implementare și evaluare a proiectelor

Managementul proiectului reprezintă procesul prin care se organizează și se utilizează în mod adecvat resursele proiectului, într-o manieră controlată și structurată, în scopul atingerii unor obiective clar definite.

Într-un proiect de participare a elevilor la viața școlii, este necesară asigurarea unui management în care elevii sunt parteneri ai cadrelor didactice în conceperea, realizarea și evaluarea acestuia. Implicarea lor în toate etapele proiectului are numeroase avantaje, printre care se numără următoarele :

- învăță cum se elaborează un proiect;
- învăță cum trebuie articulate toate elementele unui proiect pentru a asigura reușita acestuia;
- învăță să lucreze împreună cu ceilalți și să cunoască valențele muncii în comun;
- învăță să își asume responsabilități și să înțeleagă consecințele nerespectării lor;
- au satisfacția contribuției proprii la o acțiune cu impact mai mare, fie pentru școală, fie pentru comunitate;
- se simt parteneri ai cadrelor didactice și capătă încredere în forțele proprii ș.a.

Există câteva etape importante în elaborarea unui proiect al școlii. În cazul unui proiect de participare a elevilor la viața școlii sau comunității, cadrele didactice au rolul de a valorifica ideile, opiniile, inițiativele elevilor privind diferite aspecte ale școlii sau ale comunității, aspecte care pot fi îmbunătățite. Vom vedea în ce mod poate fi încurajată participarea elevilor în fiecare etapă:

a. Etapa pregătitoare

Aceasta este etapa de elaborare a proiectului, când elevii împreună cu cadrele didactice își definesc intențiile și acțiunile, distribuie roluri și responsabilități și stabilesc termenele de realizare a activităților.

a.1. Elaborarea proiectului

- **motivarea proiectului** (identificarea nevoilor, problemelor sau a posibilităților de dezvoltare): orice proiect trebuie să își justifice necesitatea realizării lui, el trebuie să se adreseze unei nevoi, unei probleme, unei dorințe de dezvoltare; stimularea participării elevilor se poate realiza prin oferirea posibilității de a-și exprima opiniile privind problemele, nevoile pe care le constată, le conștientizează în spațiul școlii sau al comunității; identificarea acestora de către elevi reprezintă o mod responsabil de a se raporta la realitatea care îi înconjoară; acestea pot fi inventariate și ierarhizate în funcție de complexitate; unele probleme necesită eforturi foarte mari, care depășesc puterea unui proiect al școlii, de aceea una dintre dimensiunile importante ale unui proiect de participare a elevilor este aceea de a fi realist, de a lua în calcul posibilitatea reală a reușitei lui.
- **stabilirea obiectivelor**: obiectivele proiectului nu trebuie să se adreseze tuturor problemelor sau nevoilor identificate; elevii pot fi încurajați să formuleze acele obiective care pot fi atinse în primul rând prin participarea lor, cu sprijinul cadrelor didactice, al părinților și al altor membri ai comunității;

- **tipuri de activități:** în formularea tipurilor de activități ale proiectului, cadrele didactice trebuie să încurajeze cât mai mult inițiativa și ideile elevilor; doar astfel elevii vor fi motivați să participe la activități, să le ducă la bun sfârșit. Selecția celor mai bune activități se va baza pe câteva criterii importante, printre care: să conducă la îndeplinirea obiectivelor, să solicite o cât mai largă participare a elevilor, să necesite resurse ce pot fi procurate, să implice cât mai puține riscuri pentru realizarea lor, să aibă un impact vizibil ș.a.
- **termene de realizare:** aprecierea timpului necesar pentru realizarea activităților din proiect este foarte importantă deoarece o estimare greșită poate compromite finalizarea proiectului, poate duce doar la rezultate parțiale sau la dezamăgire și demotivare din partea elevilor.
- **aspecte care ar putea amenința atingerea obiectivelor:** sunt numeroase aspecte care pot pune în pericol realizarea unui proiect; angajarea elevilor într-un astfel de proces de analiză a posibilelor riscuri este foarte benefică pentru a înțelege complexitatea acțiunilor pe care le desfășoară și necesitatea luării în calcul a importanței coordonării tuturor factorilor ce pot interveni, fie din interiorul școlii, fie din exteriorul școlii. Prevederea lor poate duce la reducerea riscului de nereușită.

a.2. Elaborarea planului de activități

Principalele acțiuni ce trebuie realizate sunt:

- stabilirea planului de activități;
- stabilirea dimensiunii și a componenței echipei proiectului;
- stabilirea criteriilor de selecție a managerilor și a membrilor echipei proiectului;
- inventarierea principalelor sarcini, competențe și responsabilități ale managerului și ale membrilor echipei proiectului.

Fiind un proiect de participare a elevilor la viața școlii, este necesar ca elevii să fie investiți cu responsabilități și în managementul proiectului, dar nu doar formal. Cadrele didactice pot fi însoțite de

câte un elev în echipa de coordonare, iar opiniile elevilor vor constitui repere importante în realizarea proiectului.

a.3. Constituirea echipei proiectului

Este necesar ca elevii să fie reprezentați în echipa proiectului tocmai pentru că este un proiect ce vizează participarea lor, implicarea lor într-o acțiune a școlii în care ei învață.

Acțiuni:

- selecția responsabililor pentru diferite compartimente, componente ale proiectului;
- formarea echipei manageriale a proiectului.

1.3. Planul de implementare

Acțiuni:

- listarea operațiilor importante și a secvențelor acestora;
- fragmentarea fiecărei acțiuni importante în secvențe de sarcini;
- estimarea timpului necesar pentru realizarea fiecărei operații;
- configurarea planului pentru distribuirea materialelor și a echipamentelor necesare;
- precizarea termenelor și a modalităților de organizare și de valorificare a principalelor categorii de resurse: bani, timp, proceduri etc.

b. Implementarea sau derularea propriu-zisă a proiectului

Aceasta este etapa de realizare a proiectului. Cadrele didactice au rolul de a asigura condițiile pentru ca elevii să poată realiza activitățile propuse. Ele reprezintă liantul, facilitatorul în acțiunile ce urmează a fi întreprinse. Totodată cadrele didactice împreună cu elevii se asigură că activitățile se desfășoară în termenul prevăzut și că resursele sunt folosite adecvat.

Această etapă reprezintă momentul în care întreaga energie a elevilor trebuie valorificată. Ei sunt actorii principali și astfel implicarea lor va fi una autentică. În această etapă, elevii învață ce

înseamnă să aplici un plan stabilit, să colaborezi cu ceilalți pentru a-l duce la bun sfârșit, să te confrunți cu situații neprevăzute, să negociezi, să iei decizii în momente importante, să „amendezi” anumite situații care ar putea pune în pericol finalizarea unei anumite activități și, nu în ultimul rând, să fii responsabil de ceea ce te-ai angajat să faci.

Totodată, pe parcursul proiectului este necesară realizarea unor evaluări parțiale care să confirme progresul proiectului sau să identifice obstacolele întâmpinate în realizarea lui. Această evaluare se bazează pe planul proiectului, unde sunt precizate obiectivele, activitățile, resursele, persoanele responsabile, rezultatele așteptate și termenii de realizare. O analiză a rezultatelor parțiale poate stimula implicarea elevilor sau poate mobiliza noi resurse pentru eliminarea eventualelor probleme.

Acțiuni:

- mobilizarea resurselor pentru fiecare sarcină și obiectiv;
- realizarea activităților;
- popularizarea proiectului;
- monitorizarea rezultatelor parțiale și raportarea lor la obiective;
- identificarea problemelor apărute în derularea proiectului;
- ameliorarea rezultatelor negative identificate;
- reformularea obiectivelor și a rezultatelor planificate, pentru adecvarea acestora la problemele apărute;
- evaluarea rezultatelor parțiale, prin raportare la obiectivele stabilite inițial.

c. Finalizarea proiectului

Etapa de încheiere a proiectului este cea a bilanțului, când elevii sunt primii care ar trebui să aibă satisfacția rezultatelor obținute. Evaluarea finală a proiectului are ca punct de reper planul proiectului, unde este precizat ceea ce s-a intenționat să se realizeze. Reușita acestuia se măsoară în primul rând prin raportarea rezultatelor obținute la obiectivele propuse. Așa cum elevii au participat la etapa de elaborare a proiectului și de realizare a acestuia, în același mod ei trebuie să participe la evaluarea lui, atât

prin intermediul echipei de coordonare a lui cât și prin opiniile lor ca participanți la proiect.

Într-un proiect al școlii de participare a elevilor la viața școlii și comunității, care a pornit de la nevoile, problemele sau dorințele de dezvoltare exprimate de către elevi, este necesar ca aceștia să aprecieze valoarea rezultatelor obținute și să analizeze punctele tari și slabe ale proiectului. De asemenea, este importantă și popularizarea muncii lor, tocmai pentru a sublinia rolul important pe care ei, ca elevi, îl dețin în școală, dar și al școlii în comunitate.

Acțiuni:

- Evaluarea finală a rezultatelor proiectului: evaluarea gradului de realizare a obiectivelor, evaluarea impactului activităților desfășurate, identificarea practicilor de succes, în scopul utilizării lor în continuare, identificarea nevoilor pentru dezvoltarea altor proiecte.
- Popularizarea (diseminarea) rezultatelor obținute.

Participarea - ca responsabilitate a elevilor

Participarea activă și responsabilă a elevilor în viața școlii sau a comunității este rezultatul muncii profesorilor, pe de o parte, și a elevilor, pe de altă parte. În cadrul acestui capitol vom parcurge, pe scurt, câteva metode de implicare a elevilor, pornind de la premisa că participarea este și o responsabilitate a acestora.

4.1. Stimularea inițiativei

Elevii doresc să participe. Ei manifestă interes pentru implicare, au spirit de inițiativă sau aderă la inițiativele altora. Cu toate acestea, ei au nevoie de sprijin pentru ca demersurile lor să fie cu adevărat utile pentru ei și pentru cei din jur. Astfel, așa cum se prezintă în schema 1 (din capitolul al doilea), inițiativa elevilor este rezultatul mai multor pași. Unii pași îi privesc în mod individual (de exemplu, pasul referitor la reflecție). Alți pași necesită sprijin din partea unor persoane abilitate (de exemplu, pasul referitor la acțiune). Acțiunea înseamnă a avea inițiative. În acest caz, inițiativele sunt rezultatul unor informări, reflecții, asumare de atitudini individuale. Dialogul, decizia și acțiunea sunt metode de cooperare cu ceilalți.

În cadrul acestui capitol, vom utiliza în continuare termenii "facilitator" și/sau moderator, aceștia având un sens mai larg și cuprinzând orice persoană care îndeplinește rolul de facilitare, îndrumare, moderare a procesului de realizare a sarcinii sau a scopului comun, fie că sunt cadre didactice, membri ai unor

organizații nonguvernamentale, persoane care lucrează în domeniul tineret sau elevi. Facilitatorul sau moderatorul trebuie să evalueze periodic dinamica grupului, a modului de prezentare, dezbateri și implementare a ideilor elevilor. Ca forme de lucru pot fi utilizate următoarele tehnici:

- dezbateri diverse cazuri;
- simularea anumitor procese sau a activității anumitor instituții;
- elaborarea și implementarea de proiecte;
- elaborarea și propunerea de soluții privind problemele comunitare.

Stimularea inițiativei este rezultatul intereselor elevilor și al abilităților cadrelor didactice - ca facilitatori și moderatori. De aceea, cadrele didactice trebuie să manifeste foarte multă înțelegere, receptivitate, încredere și să ofere mereu un răspuns la solicitările elevilor și ale comunității.

4.2. Negocierea

Negocierea este o metodă de lucru prin care elevii au posibilitatea să învețe cum să comunice eficient și pe înțelesul tuturor, astfel încât să-și atingă obiectivele. Această metodă, fiind caracterizată prin dinamism, oferă posibilitatea elevilor să-și stabilească o serie de obiective, apoi să ajungă la o înțelegere comună, care să fie acceptată de toți cei implicați. Condiția esențială a acestei metode este existența a cel puțin două părți care să aibă propriile obiective. Procesul de negociere reprezintă, în primul rând, o dezbateri asupra obiectivelor fiecărei părți. În al doilea rând, fiecare parte trebuie să fie conștientă că, la sfârșitul dezbaterilor, va rezulta un obiectiv comun. Negocierea le oferă prilejul argumentării propriilor opinii, confruntării cu opiniile altora, identificării și stabilirii unor soluții comune. Temele stabilite pentru negociere pot fi diverse. La nivelul elevilor, tehnica negocierii reprezintă și o metodă de stimulare a discuțiilor referitoare la cele mai importante probleme ale mediului școlar sau ale comunității.

A negocia înseamnă a comunica!

Specificul acestei metode este că necesită stabilirea unor norme, a unui cadru al comunicării. Pentru ca o negociere să aibă succes, trebuie creat un cadru prielnic pentru discuții, fundamentat pe încredere și respect reciproc. În acest scop, elevii vor elabora un set de reguli privind procesul de negociere. Totodată, negocierile se pot purta în cadrul unei teme de discuție. De aceea, pentru a respecta tema și regulile stabilite, este nevoie ca elevii să-și aleagă de fiecare dată câte un moderator al procesului de negociere. În concluzie, prin metoda negocierii elevii pot învăța cum să respecte regulile și normele de comportament în societate, să-și formuleze propriile opinii argumentate, să contra-argumenteze și să susțină argumentele altora, să ajungă la un acord comun, fără ca acesta să lezeze opiniile și interesele altora.

4.3. Lucrul în grup

Modul cel mai dinamic de participare a elevilor la viața mediului școlar și a comunității este lucrul în grup. Grupul reprezintă un număr de persoane care cooperează pentru realizarea unui scop comun sau unei sarcini. Acest mod de lucru presupune combinarea diferitelor competențe, experiențe și atitudini referitoare la anumite procese și acțiuni. Calitatea muncii în echipă se calculează prin satisfacția fiecărui participant la acest mod de lucru.

Lucrul în grup se caracterizează printr-o serie de avantaje, descrise în continuare²⁷.

- ***Încurajează responsabilitatea!***

Preocuparea pentru calitatea îndeplinirii sarcinii este rezultatul unei munci bazate pe încrederea în capacitățile și cunoștințele fiecăruia. Lucrul în grup valorifică toate capacitățile și cunoștințele membrilor grupului.

²⁷ După REPERE. *Manual de educație pentru drepturile omului*, Institutul Intercultural din Timișoara, 2004, pag. 53.

- ***Dezvoltă competențele de comunicare!***

Lucrul în grup valorifică opiniile fiecărui membru, astfel fiecare participant ascultă opinia și soluția celuilalt și își poate expune propria opinie. Membrii echipei sunt stimulați să-și argumenteze propriile opinii, să reflecteze asupra opiniilor proprii și ale celorlalți, să analizeze cele mai bune soluții.

- ***Dezvoltă cooperarea!***

Lucrul în grup contribuie, prin eliminarea concurenței individuale, la consolidarea relațiilor dintre membri. Cooperarea le permite elevilor să se focalizeze pe îndeplinirea calitativă și în timp util a scopului comun.

- ***Dezvoltă capacitatea de luare a deciziilor***

Membrii grupului sau ai echipelor au prilejul de a cunoaște opiniile și viziunile fiecărui participant. Decizia finală este luată în comun și trebuie să fie acceptată de toți membrii echipei.

La fel ca și negocierea, lucrul în grup presupune crearea de către facilitator sau moderator a unui cadru de lucru adecvat. Este nevoie să se stabilească un set de reguli, prin care să se stabilească drepturile și responsabilitățile fiecăruia. De asemenea, este necesară o evaluare continuă și o analiză finală a întregului proces de lucru. Evaluarea poate fi făcută de membrii grupului și/ sau de facilitatori.

4.4. Adoptarea unor decizii în comun

O decizie adoptată în comun este rezultatul efortului echipei și este dependentă de lucrul în echipă al elevilor. De aceea, pentru luarea deciziilor eficiente, care să se bazeze pe consensul tuturor, este nevoie de un cadru adecvat, bazat pe comunicare, respect și încredere. Luarea deciziilor în comun încurajează gândirea critică, învățarea afectivă și cognitivă, respectul pentru diversitate și unitate a diferitelor puncte de vedere și experiențe, precum și o stimulare a celorlalți pentru participarea activă în cadrul procesului de lucru în echipă sau de luare a deciziilor.²⁸

În cazul în care există sarcini de îndeplinit, iar echipa trebuie să ia decizii potrivite într-un timp determinat, aceasta poate utiliza câteva tehnici de luare a deciziilor în grup. Vom enumera doar pe cele care sunt mai des utilizate.

- **Brainstorming-ul (furtuna de idei)**

Este o metodă des întâlnită, deoarece stimulează consensul în procesul de luare a deciziilor. Metoda se bazează pe principiul egalității persoanelor și a ideilor. Se pornește de la premisa că nici o idee nu este mai importantă și mai corectă decât o alta. Sunt analizate, criticate, acceptate sau excluse ideile, și nu persoanele. Scopul este ca fiecare să participe activ și creativ în cadrul procesului de luare a deciziilor, prin enunțarea de soluții teoretice și practice.

Reguli de desfășurare ale metodei brainstorming:

- Membrii echipei sunt așezați în cerc sau în semicerc.
- Sunt de acord cu o anumită expunere a unei probleme simple.

²⁸ După *Teaching Human Rights - practical activities for primary and secondary schools*, United Nations, New York an Geneva, 2004, pag. 25.

- Fiecare persoană exprimă o idee, o opinie referitoare la problema pusă în discuție.
- Fiecare membru al grupului își exprimă, pe rând, punctul de vedere. Ceilalți nu își exprimă acordul, dezacordul, îndoiala etc. cu privire la afirmațiile colegilor.
- Moderatorul notează toate ideile participanților pe un flipchart sau pe o tablă, astfel încât acestea să poată fi văzute de toți participanții.
- Cine nu are nimic de spus, se poate abține.
- Participanții pot construi o idee pe baza celor deja expuse.
- În această fază, cantitatea este mai importantă decât calitatea. Nici o idee nu este respinsă.
- După epuizarea ideilor, membrii stabilesc un criteriu de evaluare a ideilor. Ei discută și evaluează toate contribuțiile, apoi selectează o singură idee sau un set de idei care reprezintă soluția cea mai bună sau care explică cel mai bine tema în discuție.
- Moderatorul nu are voie să își impună punctul de vedere sau să modifice ideile participanților conform cu propriile viziuni.

Metoda brainstorming-ului se desfășoară în mai multe etape. În prima etapă, sunt colectate toate ideile: orice idee e bună, chiar dacă a fost deja enunțată. În a doua etapă, ideile sunt discutate, sunt clarificate sau nuanțate; unele sunt susținute, altele sunt abandonate. În a treia etapă, se elaborează seturi de decizii finale, rezultate din eliminarea și combinarea tuturor ideilor enunțate. Astfel, la sfârșitul procesului de luare a deciziilor, în dependență de context și de dinamica grupului, pot fi obținute una sau mai multe decizii.

• **Votul**

Este o metodă accesibilă și simplă de luare a deciziilor într-un grup, însă nu arată consensul grupului. Deoarece majoritatea decide în defavoarea minorității, tehnica poate fi utilizată stabilind cote și contexte speciale pentru utilizarea votului. Votul este recomandat pentru realizarea sarcinilor care necesită un timp scurt de îndeplinire.

- **Clasamentul**

Metoda clasamentului combină metoda brainstorming-ului și pe cea a votului. La început, pentru luarea unei decizii, grupul utilizează brainstorming-ul pentru colectarea de idei. Apoi, în cadrul discuției, fiecare idee este analizată. În cadrul celei de-a treia etape, fiecare participant își stabilește un propriu clasament al ideilor potrivite pentru îndeplinirea sarcinii corespunzătoare. În cele din urmă, clasamentele individuale sunt centralizate într-unul comun. Ideea care a însumat cel mai mare punctaj este considerată a fi decizia grupului. Tehnica clasamentului necesită un timp adecvat de realizare a sarcinii și un cadru cooperant și de încredere din partea participanților.

- **Simularea**

În comparație cu celelalte metode, simularea poate fi utilizată atunci când participanții echipei se cunosc între ei și manifestă un grad ridicat de încredere reciprocă. În cadrul procesului decizional simularea reprezintă o realizare în practică a deciziilor luate în discuție, astfel ca fiecare decizie să fie evaluată nu numai din punct de vedere teoretic, ci și practic. Decizia finală este luată în comun, după ce sunt analizate toate simulările procesului de luare a deciziilor. Metoda comportă o anumită doză de emoții și necesită un cadru de încredere și respect reciproc. În acest caz, sarcinile trebuie să fie practice și complexe, iar timpul avut la dispoziție să fie suficient de lung.

Unele dintre metodele prezentate sunt mai accesibile, altele - mai greu realizabile în cadrul unor echipe care sunt constituite ad-hoc. Facilitatorii și moderatorii trebuie să creeze un cadru de cooperare și de încredere, bazat pe stabilirea unor instrucțiuni clare, pe acordarea unui timp potrivit pentru realizarea sarcinilor stabilite, pe evaluarea continuă și finală a activităților. Trebuie să se aibă în vedere că decizia în comun nu reprezintă o decizie impusă și autoritară.

4.5. Asumarea de responsabilități

Conform celor prezentate în capitolele anterioare, observăm că procesul de asumare a responsabilităților este unul complex și necesită utilizarea mai multor forme și tehnici de lucru. Implicarea presupune asumarea de responsabilități. Procesul de asumare a responsabilităților, atât în cadrul unor sarcini de exersare, cât și în cadrul unor sarcini din viața reală, necesită o pregătire treptată a elevilor. De aceea, este nevoie ca ei să observe că ideile lor sunt luate în considerare, că implicarea lor este apreciată.

Asumarea de responsabilități din partea elevilor presupune existența unor mecanisme de implicare a acestora la viața mediului școlar sau comunitar. Unul dintre aceste mecanisme este participarea prin proiecte. Prin acest mecanism, elevii își stabilesc anumite obiective de realizat, resursele necesare - disponibile sau necesare, timpul de implementare, metodele de acțiune și de evaluare etc. Cadrul proiectului reprezintă o responsabilitate asumată din partea inițiatorilor proiectului față de cei care le sprijină, în mod direct sau indirect, activitatea. Metoda proiectului presupune o incluziune proactivă și responsabilă în viața mediului școlar și comunitar. În comparație cu celelalte metode și tehnici de lucru, proiectul este o metodă integratoare, care combină alte metode și tehnici de lucru și de luare a deciziilor.

În viața cotidiană, elevii pot deveni un factor real al schimbării, dezvoltării și democratizării mediului școlar și al comunităților din care fac parte. Pe lângă mediul prielnic și securizant, pentru o implicare activă și responsabilă, elevii au nevoie și de anumite resurse în procesul de realizare a sarcinilor sau scopurilor comune. În capitolul următor vom prezenta o modalitate prin care elevii își pot asuma responsabilități în egală măsură cu alți actori din cadrul mediului școlar sau comunitar.

Parteneriat pentru participare. Colaborarea dintre școală și comunitatea locală

Acest capitol este abordată tema parteneriatului dintre școală și comunitate. Vom vedea că unele activități ale școlii pot fi implementate prin cooperarea cu alte instituții ale comunității locale. Capitolul este structurat în două părți. Prima parte urmărește o clarificare conceptuală a parteneriatului: ce înseamnă și de ce este necesar, cine poate intra într-un parteneriat și cum pot fi stabiliți partenerii. A doua parte vizează parteneriatul dintre instituția școlară și celelalte instituții din comunitatea locală. Astfel, vom vedea de ce este nevoie de un astfel de parteneriat, care ar trebui să fie rolurile fiecărei părți implicate în parteneriat, ce au de învățat participanții în procesul desfășurării parteneriatului. Acest capitol oferă și exemple de activități care pot fi realizate în comunitate.

5.1. Parteneriatul pas cu pas

Suntem membri ai unei comunități. Unii dintre noi sunt pasivi, alții ceva mai activi. Dar toți suntem cetățeni și toți ne confruntăm, mai mult sau mai puțin, cu aproximativ aceleași probleme. De multe ori avem inițiative de a realiza diverse acțiuni, prin care să contribuim la soluționarea unora din problemele grupului mai mare din care facem parte. Dar constatăm că nu avem resurse suficiente, financiare și de timp, pentru a ne duce până la capăt planurile. Avem mai multe soluții. Majoritatea acestora presupun dialogul și cooperarea cu ceilalți, iar atunci când este necesar, chiar și schimbul de resurse necesare punerii în practică a unei soluții. De ce este nevoie de dialog și de cooperare? Cine poate face parte din acest dialog?

Totul începe de la o poveste

Să ne imaginăm că suntem în fața unei răscruci, iar scopul nostru este de a ajunge la un castel îndepărtat. Prin urmare, avem de ales una dintre căi. Primul drum este sigur, domol, fără primejdii, dar dacă-l alegem, când vom ajunge la castel nimeni nu ne va deschide poarta și nu vom putea intra. Al doilea drum, este mai greu și necesită mai mult efort, mai multă răbdare și mai multe capacități de dezvoltat. Este vorba despre un drum sinuos, cu câteva prăpăstii, pe care, pentru a-l parcurge, avem nevoie de perseverență, hotărâre, un plan și acțiuni ingenioase. Atunci când vom ajunge la castel, vom fi întâmpinați de toți locuitorii acestuia cu focuri de artificii. Chiar dacă se pare că este mai greu și mai primejdios, noi alegem cel de-al doilea drum. Credem că vom trece peste toate obstacolele și vom reuși. Odată porniți la drum, constatăm că în fața noastră, dar și în spatele nostru, mai sunt câțiva colegi sau colege care sunt în aceeași situație. Și atunci, în mintea noastră apar următoarele gânduri: „*Ce bucurie! Nu suntem singuri! Suntem salvați!*”. Ne gândim să luăm legătura cu ei și, dacă avem același scop, să mergem împreună.

Astfel, drumul nostru va fi mult mai ușor și mai puțin monoton. Însă, în unele situații va fi nevoie să luăm decizii importante pentru a evita pericolele și a depăși obstacolele. Atunci vom avea nevoie să comunicăm bine și să cooperăm îndeaproape. În unele momente, chiar va trebui să ne sprijinim reciproc și să ne valorificăm toate resursele pentru a izbuti. Împreună am forma o comunitate unită. Dar, de la gând și până la faptă... mai este! Cum gândul nostru este bun și merită realizat, vom planifica o serie de acțiuni prin care să stabilim dialogul și să colaborăm pentru a ajunge împreună la destinația finală. În cele ce urmează vom descrie mai pe larg acest mod de dialogare, cooperare și schimb de resurse între personajele poveștii noastre.

Ce este parteneriatul?

Asemenea poveștii de mai sus, de multe ori ceea ce trebuie să facem noi coincide cu activitățile și interesele altora. În plus, multe dintre ideile noastre nu pot fi realizate dacă nu obținem un sprijin din partea colegilor sau al altor persoane. În alte situații, chiar noi suntem cei care dăm o mână de ajutor altor colegi. Asemenea acestei dimensiuni individuale, există și o dimensiune instituțională a procesului de cooperare. Dar, indiferent la care dimensiune ne referim, această acțiune de conlucrare o numim **activitate realizată în parteneriat**.

Termenul de **parteneriat** este destul de recent intrat în limba română. Dicționarul Explicativ al Limbii Române nu conține decât explicația termenului de **partener**, care este definit astfel: „fiecare dintre persoanele participante la un grup, societate, asociație, activitate sportivă, cuplu etc. în raport cu celelalte persoane din grup, societate, asociație, activitate sportivă, cuplu etc.". Astfel, putem deduce că sensul termenului de parteneriat este „procesul prin care se realizează interacțiunea și colaborarea unei persoane față de celelalte persoane”. Chiar dacă nu găsim deocamdată în dicționar termenul de "parteneriat", el a intrat în limbajul curent, fie că este vorba despre mediul economic, politic sau social, fie că este vorba despre o relație dintre două sau mai multe persoane.

Mulți teoreticieni care au abordat în scrierile lor perspectiva democratică a societăților vestice, au descris mecanismele prin care acele societăți au reușit să instituie un dialog între indivizi și instituții, astfel încât fiecare parte să fie motivată să colaboreze și să realizeze împreună anumite acțiuni. În Statele Unite, Franța, Marea Britanie și mai multe state nordice, au fost elaborate chiar o serie de legi speciale, prin care se reglementează procesul de realizare a activităților în parteneriat. Mai mult, și Uniunea Europeană încurajează activitățile realizate în parteneriat. Uniunea Europeană consideră parteneriatul o instituție fundamentală în ceea ce privește coeziunea socială, regională, economică și culturală între statele membre.

Ca să avem același înțeles privind termenul de parteneriat, trebuie să enunțăm o definiție și anume: **parteneriatul reprezintă procesul de colaborare dintre două sau mai multe părți care acționează împreună pentru realizarea unor interese sau scopuri comune.** Este una dintre cele mai simple definiții, care aduce câteva aspecte importante privind parteneriatul:

- **existența a două sau mai multe părți**
- **interesul comun** - liantul dintre părți; dacă cineva nu este interesat de un anumit proces sau de o anumită problemă, nu se poate miza pe o implicare totală în soluționarea respectivei probleme;
- **scopul final** - stabilirea scopului final al acțiunii realizate în parteneriat este unul dintre indicatorii de succes; de obicei, scopul final este negociat și presupune implicarea fiecărei părți;
- **relaționare și colaborare**; întreaga durată a parteneriatului trebuie să cuprindă cooperarea și relaționarea dintre părți.

Aspectele enumerate mai sus subliniază complexitatea procesului.

De ce avem nevoie de parteneriat?

Există situații în care nu putem acționa independent pentru rezolvarea unor probleme. Prin urmare, trebuie să găsim sprijinul

necesar. Iată un argument plauzibil pentru necesitatea parteneriatului, însă, așa cum vom vedea pe parcurs, nu este singurul.

Dialogul și conlucrarea facilitează schimbul de idei între părți!

Parteneriatul este modalitatea prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun sau pentru rezolvarea unei probleme. Unele probleme sunt mai ușor de detectat și de explicat, altele nu. De aceea, pe lângă forma de colaborare pe care ne-o oferă, parteneriatul poate sesiza diverse aspecte pe care nu am reușit să le analizăm individual. **Dialogul și conlucrarea facilitează schimbul de idei între părți**, nuanțând aspectele cele mai importante ale unei probleme. Unele dintre aspecte pot fi știute, altele pot fi noi. Parteneriatul face posibilă completarea punctelor forte ale fiecărei părți, generând totodată noi idei. Mai mult, face posibilă o analiză mai amplă a problemei și poate evidenția aspecte la care nici nu ne-am fi gândit. Prin urmare, modalitatea de conlucrare prin parteneriat oferă o analiză mai amplă a cadrului problematic pe care dorim să îl soluționăm.

Parteneriatul anticipează și previne unele probleme!

Un alt beneficiu al parteneriatului constă în **anticiparea și prevenirea anumitor probleme și evitarea escaladării** altor probleme, ca efecte colaterale ale intervenției noastre. Deoarece problemele sunt legate între ele, soluționarea uneia poate cauza anumite efecte pozitive sau negative.

Parteneriatul oferă o alternativă!

Dacă analizăm parteneriatul dintr-o perspectivă instituțională, atunci putem constata că **modalitatea de conlucrare poate fi o alternativă** la anumite acțiuni pe care trebuie să le realizeze instituțiile specializate. Uneori, instituțiile nu pot să-și îndeplinească sarcinile

fără sprijin din partea altora, fie pentru că nu posedă resurse, fie că nu au capacitățile necesare sau persoane specializate. De exemplu, școlile trebuie să ofere o gamă din ce în ce mai largă de discipline opționale sau de programe educaționale pe diferite teme. În acest caz, parteneriatul cu o organizație nonguvernamentală care activează în domeniul respectiv de interes (de ex., educație pentru sănătate). Coalizarea se produce pe baza intereselor și valorilor comune.

Parteneriatul încurajează inovația!

Parteneriatul constituie un mediu prielnic pentru crearea unor soluții noi, a unor noi modalități de lucru. Acolo unde mai multe persoane sau instituții analizează o situație, reflectează asupra soluțiilor și propune variante de lucru, cresc șansele de formulare a unor idei noi, de construire a unor modalități creative de lucru, de oferire a unor soluții ingenioase.

Parteneriatul stimulează participarea activă și responsabilă a cetățenilor la viața comunității!

Gradul de activism și de interes al cetățenilor este variat: unii sunt foarte activi, alții, mai puțin. Există și o categorie de persoane care sunt interesate să participe, dar nu dispun de resursele și de capacitățile necesare pentru a acționa eficient. Parteneriatul oferă această posibilitate a schimbului de resurse. Cetățenii interesați de problemele și de perspectivele comunității se pot alia pentru elaborarea și implementarea unor soluții sau direcții de dezvoltare. Acest proces contribuie la dinamizarea vieții comunitare și influențează gradul de participare a cetățenilor la viața comunității. Mai mult, parteneriatul îi stimulează și pe cei care mai puțin interesați, demonstrând-le că există oricând o alternativă la pasivitate și la indiferență. Parteneriatul constituie și un factor motivant: pentru unii, satisfacția constă în faptul că ideile lor sunt puse în valoare și sunt apreciate de ceilalți, iar pentru alții, în faptul că pot fi utili cu ceva comunității din care fac parte.

Câte tipuri de parteneriat există?

Parteneriatul se referă atât la mediul instituțional, cât și la relațiile dintre indivizi. De multe ori, întâlnim și activități realizate prin parteneriat între persoane și instituții. Observăm că nu există o demarcație instituțională privind cine și cum poate stabili un parteneriat. De exemplu, în procesul de relaționare dintre instituțiile guvernamentale și anumite firme private este dezvoltată o formă de parteneriat denumită parteneriatul public-privat. Unele aspecte ale acestei forme de parteneriat se referă și la mediul societăților, organizațiilor asociațiilor și grupurilor organizate de cetățeni care doresc să participe la realizarea unor proiecte publice, sprijinind anumite instituții guvernamentale. De aceea, termenul de parteneriat are un înțeles mult mai vast și este nevoie să specificăm anumite distincții²⁹. Fiecare distincție va conține și câteva exemple relevante pentru domeniul educațional.

Prima distincție se referă la **forma parteneriatului** stabilit. Conform acestui criteriu putem distinge:

- **Parteneriatul informal** este stabilit între părți asemănătoare, care se cunosc destul de bine sau care au avut ocazia să mai lucreze împreună anterior. Scopul stabilit este specific fiecăreia dintre părți și fiecare parte este capabilă să se implice în realizarea lui. Parteneriatul informal poate fi pe o perioadă scurtă sau lungă de timp. De exemplu, realizarea unei reviste a școlii, organizarea unei excursii etc.
- **Parteneriatul formal** este stabilit între părți diferite ca formă de organizare și ca misiune instituțională, dar care se coalizează pentru rezolvarea unei anumite probleme. Liantul acestui tip de parteneriat este domeniul de

²⁹ Anumite distincții sunt adaptate după studiul elaborat de Ina Gutium, Margareta Mămăligă, Gabriel Mumjiev, Parteneriatul pas cu pas, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale, Chișinău, 2000, pag. 23-24;

activitate și interesul comun. Scopul acestui parteneriat este complex și reprezintă rezultatul unui proces de negociere. De obicei, parteneriatele formale sunt stabilite pentru o perioadă îndelungată, iar pentru fiecare parte implicată sunt stabilite seturi de acțiuni pe care trebuie să le întreprindă, astfel încât scopul să fie realizat în mod eficient. Un exemplu de parteneriat la nivelul școlii ar fi cel încheiat între școală și autoritățile locale, pentru amenajarea unui parc îngrijit de elevi sau pentru crearea unui centru de informare pentru elevi.

A doua distincție se referă la **obiectivul parteneriatului** stabilit. Conform acestui criteriu, putem deosebi:

- **Parteneriatul operațional** - procesul de cooperare se realizează în baza unui proiect concret. Proiectul poate fi propus de către una dintre părți sau poate fi rezultatul unei colaborări comune. Un exemplu relevant pentru domeniul nostru este realizarea unui post local de radio pentru tineri.
- **Parteneriatul de reprezentare** - acest tip de conlucrare se stabilește datorită faptului că este nevoie de o coalizare pentru realizarea unui scop comun. Un exemplu relevant pentru domeniul nostru este cazul consiliilor elevilor, consiliul părinților, consiliul local al tinerilor ș.a.

O a treia distincție se referă la **modul de finanțare** a parteneriatului și identifică:

- **Parteneriat care necesită finanțare** - scopul propus este unul complex și necesită finanțare. Acest tip de parteneriat se bazează pe o redistribuire a sarcinilor financiare între părți. Un partener poate implementa o anumită acțiune, iar alt partener poate finanța respectiva acțiune. În comparație cu parteneriatul care nu necesită finanțare, acesta este mai greu de stabilit, negocierile financiare fiind, de regulă, mai anevoioase. Exemple de astfel de parteneriate: crearea unui centru multimedia de

învățare a limbilor străine sau a unei biblioteci publice pentru copii.

- **Parteneriat care nu necesită finanțare** – scopul propus poate fi realizat cu resurse minime, care nu implică obligatoriu alocarea unor resurse financiare speciale. Elementul primordial al acestui tip de parteneriat este tocmai participarea membrilor unei comunități. De exemplu: realizarea unor dezbateri în cadrul școlii, la care să participe elevii, părinții și profesorii; organizarea unei activități de salubritate a localității în care locuim etc. De obicei, acest tip de parteneriat este de durată scurtă și are efecte imediate.

Pe baza acestor distincții, ne putem da seama cât de diverse pot fi parteneriatele și prin ce se caracterizează fiecare tip. Unele activități pot combina mai multe tipuri de parteneriat.

Cine pot fi parteneri?

Pentru a vedea cine ne pot fi partenerii pentru o anumită activitate, este util să facem o autoevaluare și să răspundem la întrebări precum: „Cine suntem?”, „Ce dorim să facem?”, „Pentru cine dorim să facem?”, „În cât timp dorim să realizăm respectiva acțiune?”, „De ce resurse avem nevoie?”, „De ce resurse dispunem?”, „Ce putem face de unii singuri și ce trebuie să facă partenerul?”, „Ce îi putem oferi partenerului?” „Ce putem să facem dacă nu ne găsim un partener viabil?” ș.a. Răspunzând la aceste întrebări, putem stabili portretul viitorului partener pentru realizarea activității propuse. Portretul rezultat va descrie partenerul ideal pentru activitatea pe care dorim să o realizăm. În realitate, este aproape imposibil de găsit partenerul ideal, dar acest portret ne va ajuta să ne orientăm mai bine în procesul căutării partenerului viabil pentru acțiunea planificată.

Un alt mod de a vedea cine ne pot fi parteneri este să privim în jurul nostru și să realizăm o clasificare după categoria și tipul partenerilor. Pentru aceasta, în Figura 5.1 este prezentată o situație pentru cazul unei organizații a elevilor, care activează în cadrul unei comunități locale.³⁰ Să presupunem că este vorba despre Consiliul Elevilor (CE). Denumit *modelul razelor comunitare*, acesta ne oferă o viziune multidimensională, în care fiecare dimensiune reprezintă o nou grup de parteneri provenit din patru spectre diferite: instituții guvernamentale, organizații nonguvernamentale, firme și instituții comerciale, instituții mass-media. Observăm că în jurul respectivei organizații, primul cerc radiază trei spații diferite atât prin mărime, cât și prin numărul de componente. Primul spațiu, situat între

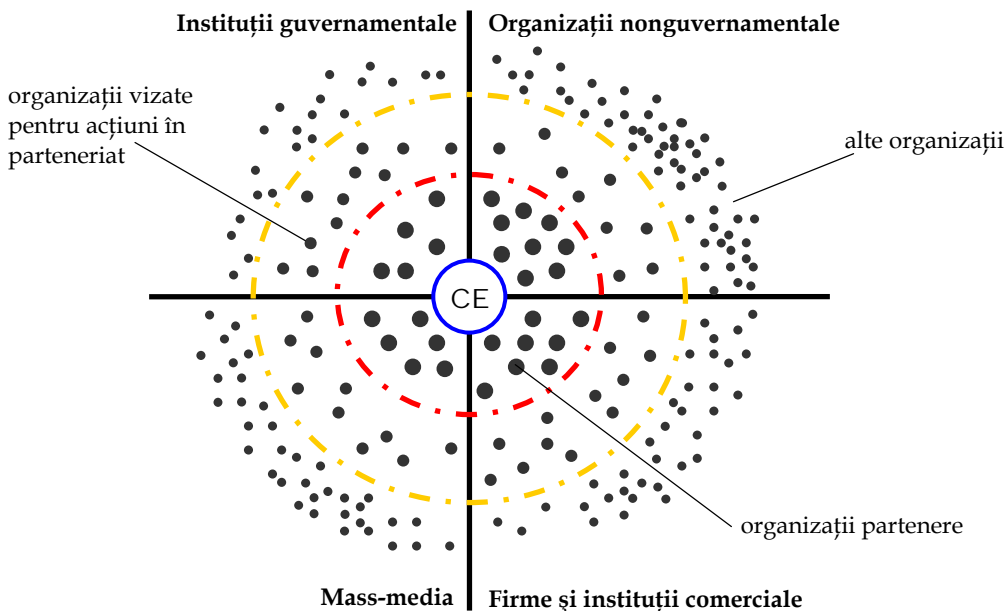

Fig. 5.1. Modelul razelor comunitare

primul și al doilea cerc, este cel mai mic și este arealul partenerilor (organizații sau persoane) cu care am avut deja prilejul să conlucrăm și cărora le cunoaștem specificul de activitate. Cel de-al doilea spațiu, aflat între cercul doi și cercul trei, reprezintă spațiul organizațiilor, al instituțiilor și al persoanelor vizate pentru stabilirea parteneriatului. Cel de-al treilea, situat în afara celui de al treilea cerc, fiind și cel mai mare și cel mai cuprinzător, este spațiul altor organizații, instituții și persoane care nu intră în vizorul imediat al Consiliului Elevilor pentru stabilirea unui posibil parteneriat. În viitor, nu este exclus ca din cadrul acestui ultim mediu să se evidențieze anumite organizații sau persoane cu care vom fi interesați să stabilim un parteneriat. Prin urmare, nu trebuie să excludem din start pe oricine și orice. Este important pentru noi ca, sistematic, să evaluăm starea de fapt și să ne orientăm către oportunitățile existente, dar, în același timp, trebuie să ținem cont și de responsabilitățile pe care ni l-am asumat prin stabilirea parteneriatelor precedente.

Conform acestui model, putem delimita spectrul intereselor și spațiul de apartenență a potențialului partener. Deci, pentru realizarea unui parteneriat trebuie să luăm în calcul spectrul și spațiul din care provine potențialul partener. Este cert că pentru o activitate complexă trebuie să cuprindem toate spectrele de interes. De exemplu, Consiliul Elevilor dorește să realizeze o campanie pentru reducerea abandonului școlar. Atunci, Consiliul va apela în primul rând la instituțiile guvernamentale locale care activează în acest domeniu. Este vorba despre primărie, consiliul local, instituțiile de învățământ, poliția etc. Apoi, pentru ca acțiunea să capete o amploare mai mare, Consiliul va apela la sprijinul organizațiilor similare sau care au tangență cu problemele elevilor, tinerilor și activează în domeniul educațional. Deoarece acest tip de activitate necesită atât resurse financiare, cât și alte tipuri de resurse, Consiliul este nevoit să apeleze la anumite firme și instituții comerciale pentru a obține un sprijin financiar sau logistic. După ce Consiliul Elevilor a obținut și sprijinul financiar, acesta trebuie să aibă în vedere că, despre acțiunea aflată în proces de realizare, trebuie să afle cât mai

³⁰ Modelul este adaptat după: „Strategia dezvoltării unui ONG”, Centrul de Tineret „Peligrim-Demo”, Tiraspol, 2002, pag. 122;

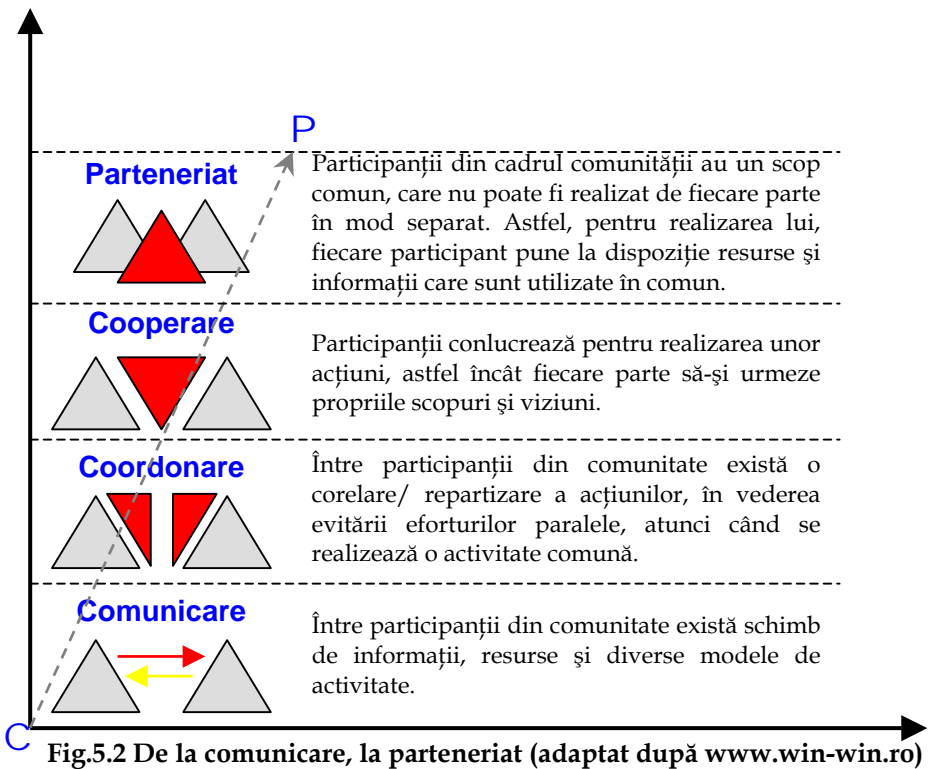
mulți locuitori din localitatea respectivă, dar și alți posibili beneficiari din alte localități. De aceea, Consiliul va apela la anumite instituții mass-media, care vor realiza reportaje și vor publica/ emite informații privind acțiunea Consiliului.

Observăm cât de vast este cadrul parteneriatului și câte oportunități pot exista, dacă acceptăm să colaborăm și să conlucrăm cu alte instituții sau cu alte persoane. În cele ce urmează vom vedea care sunt pașii pe care trebuie să-i respectăm pentru a realiza un parteneriat durabil și eficient.

Cum se realizează un parteneriat?

Înainte enumerării pașilor unui parteneriat, trebuie să atragem atenția asupra formelor pe care le poate căpăta o activitate realizată în comun. Astfel, în figura 5.1 sunt prezentate patru forme ale acestui proces: comunicare, coordonare, cooperare și parteneriat. Aceste distincții sunt importante pentru decizia privind tipul de relaționare pe care putem miza, pentru un anumit partener din cadrul comunității. Observăm că procesul de colaborare pornește de la un nivel inferior, cel al comunicării și tinde spre un nivel superior, cel al parteneriatului. Cu alte cuvinte, parteneriatul este o formă avansată a relației dintre două sau mai multe părți. În aceeași ordine de idei, cooperarea și coordonarea sunt formele intermediare care facilitează stabilirea unui parteneriat. În această reprezentare grafică, scopul final și comun este marcat prin triunghiul roșu dintre celelalte două triunghiuri. Acestea din urmă semnifică scopul final individual. Dacă în cazul comunicării nu există nici un scop comun, dar există un cadru al schimbului de idei și sugestii, atunci, în cazul parteneriatului, scopul final și comun este similar cu scopul individual al fiecărei părți. În cazul coordonării, scopul final este separat în două părți distincte și nu este similar scopului final individual, iar în cazul cooperării scopul final și comun este unul unitar, dar necorespunzător întocmai scopului final individual.

Această reprezentare grafică ne poate servi ca exemplu relevant pentru nivelul la care dorim să aspirăm și pentru a conștientiza care

este gradul responsabilităților pe care trebuie să ni le asumăm atunci când stabilim un parteneriat. Pentru unele tipuri de activități, vom considera utilă încadrarea unor parteneri la nivelul comunicării, iar pe alții la nivelul coordonării. În schimb, pentru alte tipuri, vom considera utilă încadrarea acelorași parteneri la nivele superioare. Prin urmare, colaborarea dintre noi și alții trebuie să se realizeze într-o manieră dinamică.

Odată ce am putut face distincțiile corespunzătoare între formele de relaționare, putem să enumerăm și pașii care trebuie urmați pentru stabilirea unui parteneriat eficient și de durată. Pentru a fi mai expliciti, vom rămâne la exemplul din paragraful anterior: campania

pentru reducerea abandonului școlar, realizată de Consiliul Elevilor. Pașii enumerați pot fi adaptați pentru fiecare activitate în parte. Deși nu există rețete de succes, respectarea următorilor pași³¹ ne va ajuta să construim cu succes un parteneriat de durată.

Pasul 1. Autoevaluarea

Înainte de toate, Consiliul Elevilor trebuie să-și analizeze nevoile și resursele interne de care dispune. Apoi, ar trebui să identifice, pe de o parte, factorii care ar încuraja, stimula și sprijini campania, pe de altă parte factorii care ar împiedica și ar constrânge realizarea cu succes a campaniei. În același timp, se aplică aceeași analiză și asupra oportunității de a stabili relații de parteneriat cu alte organizații similare sau care pot sprijini campania.

Pasul 2. Identificarea posibililor parteneri

Posibilii parteneri trebuie să răspundă nevoilor și cerințelor campaniei. Astfel, Consiliul Elevilor va trebui să ia în considerare misiunea, obiectivele, istoricul, experiența, referințele despre un anumit partener. Este bine să se stabilească o listă a posibililor parteneri pe criteriul necesității, relevanței și al importanței acestora. Modelul razelor comunitare este cea mai relevantă metodă de a identifica potențialii parteneri. Elevii vor putea evalua viabilitatea unor parteneri și vor înțelege mai bine ce anume trebuie să facă pentru a avea o vizibilitate mai pronunțată în comunitatea din care fac parte.

Pasul 3. Contactarea partenerilor selectați

Inițial, Consiliul va trebui să simuleze modul în care va arăta parteneriatul, cum va fi el realizat, ce rezultate va produce, ce așteptări are fiecare parte de la parteneriat. Apoi, va trebui să întreprindă acțiuni de contactare și abordare directă a partenerilor selectați. Se va realiza și o negociere asupra responsabilităților fiecărei părți. Această etapă se poate solda fie cu un acord al partenerului selectat, fie cu un refuz. În cazul acordului, se trece la

³¹ Acești pași sunt adaptați după Shirley Sagawa, Eli Segal, *Common Interest, Common Good: Creating Value through Business and Social Sector Partnerships*, Harvard Business School Press, 2000;

etapa următoare, iar în cazul refuzului, se repetă pasul al treilea cu un alt posibil partener, dintre cei identificați în pasul al doilea.

Pasul 4. Testarea

În cazul în care contactarea partenerului s-a finalizat cu succes, Consiliul va trebui să planifice, să deruleze și să evalueze o activitate mai simplă din cadrul campaniei, pentru a vedea dacă parteneriatul este într-adevăr viabil și demonstrează că sunt șanse pentru a funcționa eficient. Această etapă este importantă pentru a evita consumul de resurse, fără predicția succesului - pe baza rezultatelor intermediare. Dacă rezultatele intermediare sunt încurajatoare, relația dintre Consiliul Elevilor și partenerul respectiv se va intensifica și va căpăta o nouă dimensiune, specifică pasului următor.

Pasul 5. Creșterea

Acest pas presupune intensificarea relațiilor, prin renegocierea celor stabilite în pasul al treilea. Aceasta demonstrează existența încrederii între Consiliu și partenerul ales. De obicei, atingerea acestui pas face posibil un parteneriat durabil și eficient.

Acești cinci pași, prezențați succint, nu sunt pași canonici, care trebuie să fie respectați întocmai. Vom constata, în multe situații că va trebui să intercalăm anumiți pași sau să includem alți pași, intermediari.

De ce trebuie să ținem cont atunci când ne alegem partenerii?

În acest paragraf vom prezenta câteva principii de care trebuie să ținem cont atunci când dorim să realizăm un parteneriat durabil și eficient. Aceste principii ne vor ajuta să construim parteneriatul astfel ca partenerii să conștientizeze importanța contribuției fiecăruia dintre ei. Ca și în paragraful precedent, vom utiliza exemplul campaniei pentru reducerea abandonului școlar, inițiate de Consiliul Elevilor.

- **Principiul indispensabilității**

Există anumite instituții de care trebuie să ținem mereu cont în demersurile noastre. De obicei, aceste instituții sunt cele care dețin resursele principale sau expertiza, într-o comunitate, iar datoria noastră este să încercăm să le angrenăm în demersurile noastre. De exemplu, campania de reducere a abandonului școlar nu are semnificația dorită, dacă nu este sprijinită în primul rând de școală.

- **Principiul egalității**

Conform acestui principiu, fiecare partener trebuie să fie tratat egal și fără nici un fel de discriminare. Este adevărat că acest principiu este uneori dificil de respectat, mai ales că mulți dintre adulți au dificultăți în a aprecia opiniile tinerilor sau ale copiilor. Dar acest lucru trebuie să se întâmple.

- **Principiul responsabilității**

Orice responsabilitate asumată trebuie realizată conform înțelegerii inițiale pentru atingerea scopului final. Dacă una dintre părți nu-și îndeplinește obligațiile, atunci scopul final poate fi imposibil de realizat. De aceea, este important ca în momentul stabilirii parteneriatului să se precizeze cu exactitate toate situațiile și riscurile posibile.

- **Principiul flexibilității**

Parteneriatul presupune ca părțile să coopereze și să comunice permanent. De multe ori, specificul instituțiilor, ideile și interesele partenerilor nu corespund între ele. Astfel, pe parcursul desfășurării activității în parteneriat trebuie să se manifeste un anumit grad de flexibilitate și înțelegere. Partenerii trebuie să evite comportamentul rigid. Să ne imaginăm că, pentru realizarea campaniei, Consiliul a elaborat un comunicat de presă, care nu se ridică la standardele specialiștilor din presă. Prin urmare, partenerii media trebuie să manifeste înțelegere și să ofere sprijin pentru redactarea comunicatului.

Am enumerat doar câteva principii de care trebuie să se țină cont atunci când se stabilesc relații de parteneriat. În funcție de anumite situații și contexte, pot apărea alte principii și norme pe care va trebui să le abordăm cu atenție. De exemplu, principiul reciprocității, principiul stabilității, principiul echității de șanse etc. Totuși, aceste principii nu trebuie să fie considerate drept postulate finale. Ele trebuie adaptate intereselor și necesităților partenerilor.

5.2. Parteneriatul: liantul dintre școală și comunitate

Școala reprezintă un pilon al comunității, una dintre instituțiile de bază pentru existența și dezvoltarea unei comunități. Școala creează în jurul său o nouă comunitate, care cuprinde, în primul rând, beneficiarii direcți ai acesteia: elevii, profesorii, părinții, apoi alte instituții comunitare de ordin guvernamental sau nonguvernamental, public sau privat. În ambele situații, parteneriatul este un mecanism care facilitează relaționarea dintre școală, instituțiile și membrii comunității.

Instituția școlii și parteneriatul

Școala este o instituție publică și ocupă un loc central în comunitate. Misiunea școlii este să formeze viitorii cetățeni, în concordanță cu principiile și valorile democrației. Învățarea cetățeniei nu se poate reduce doar la orele de educație/cultură civică, ci trebuie realizată într-o manieră integrată, inclusiv prin teme cross-curriculare și prin climatul socio-educativ al școlii, prin participare la activități extrașcolare, la viața comunității. Școala este un element de legătură între elev și societate, contribuind la dezvoltarea unei concepții despre lume și a unei identități civice concordante cu valorile perene ale umanității.

Școala poate deveni un mediator în cadrul comunității. În vederea stimulării participării cetățenilor la viața comunității, școala poate crea un "forum" în care să se discute problemele și aspectele comunității și la care să participe factorii de decizie, pe de o parte, și liderii comunitari, pe de altă parte. O altă acțiune poate fi organizarea unui "târg de idei" al comunității, la care fiecare cetățean, de la mic la mare, să aibă posibilitatea să-și expună propriile opinii și soluții privind o anumită problemă comunitară. Există multe exemple de practici de calitate în spațiul european, unde, prin asemenea acțiuni, instituția școlii este în realitate un moderator al comunității.

Parteneriatul și schimbarea de viziune privind egalitatea părților

Parteneriatul facilitează crearea unui mediu stimulator, prin care procesul educațional se extinde și asupra comunității. Având posibilitatea de a identifica problemele comunitare, elevii devin mult mai atenți la ceea ce se petrece în jurul lor, mult mai activi în procesul de soluționare a problemelor, mult mai responsabili în demersurile pe care le întreprind. Totodată, elevii își dezvoltă spiritul de inițiativă în raport cu comunitatea din care fac parte. Dar toate aceste aspecte se pot implementa cu succes numai dacă fiecare partener va fi considerat egal cu celălalt.

Graficul 5.3 prezintă relația elev-părinte-profesor prin prisma principiului egalității părților. Este de înțeles că în mediul școlii relațiile fundamentale se construiesc între elevi și profesori. Dar, pe lângă acești doi actori primordiali, intervine și un al treilea actor: părinții. În această relație, părinții dobândesc o poziție intermediară. Acest element este important, deoarece sprijinul părinților este foarte important pentru implicarea elevilor și pentru asigurarea convergenței acțiunilor educative. Cercul reprezintă comunitatea în ansamblu, iar triunghiul echilateral reprezintă mediul școlii. Observăm că relația între cei trei actori direcți ai instituției școlare este una simetrică. Laturile triunghiului exprimă egalitatea. Prin

urmare, relația dintre elevi, părinți și profesori în cadrul mediului școlar trebuie să devină egală, pentru ca elevii să poată participa activ și responsabil la viața comunității.

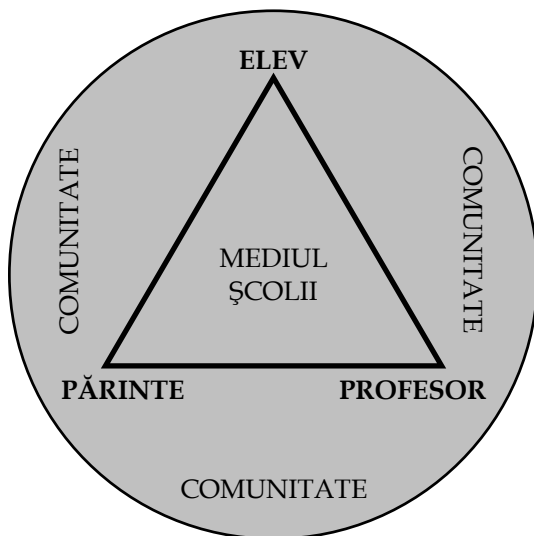

Fig. 5.3. Modelul parteneriatului elev-părinte-profesor

După cum observăm, principiul egalității părților, aplicabil în relația de parteneriat, schimbă viziunea privind relația elev-părinte-profesor. Astfel, în cazul realizării unor activități de participare activă și responsabilă la viața comunității, elevii nu mai sunt văzuți ca "subordonați", ci ca parteneri egali. Printr-o asemenea abordare elevii își pot dezvolta mult mai eficient și durabil calitățile personale și interpersonale:

- **comunicare permanentă cu cei din jur** (familie, școală, colegi, comunitate etc.) - elevii culeg informații, le sistematizează, le transmit, lucrează în echipă etc.;
- **motivare și disponibilitate crescută pentru învățare** - elevii acceptă provocări, caută soluții, evaluează;
- **intuiție și flexibilitate** - spirit de relaționare și de solidarizare cu ceilalți, capacitatea de a stabili prioritățile;

- **capacitatea de a coordona** – încrederea în forțele proprii și în cele ale echipei, capacitatea de a organiza evenimente, capacitatea de a evalua acțiunile personale și ale altora etc.

Pe termen mediu și lung, tratarea elevilor ca parteneri egali va aduce efectele estimate: responsabilitate, seriozitate, capacități noi, atașament față de școală și față de comunitate, încredere în instituțiile comunității, o mai mare vizibilitate a școlii în comunitate.

Parteneriatul dintre școală și comunitate

Formalizarea acestui tip de parteneriat înseamnă recunoașterea importanței implicării, asociativității, participării active și responsabile a elevilor în mediul școlii și al comunității.

Prin participarea la viața comunității, elevii simulează procesele elaborării, luării și evaluării deciziilor. De aceea, încurajarea participării elevilor prin parteneriatul dintre școală și comunitate constituie o premisă pentru educarea lor în vederea exercitării statului și rolului de cetățean. Beneficiile participării elevilor la viața comunității se reflectă în:

- învățarea procesul democratic al guvernării și guvernanței³²; observarea procesului decizional din comunitate și exersarea adoptării deciziilor;
- identificarea problemelor din comunitate și a unor soluții de rezolvare a acestora;
- dezvoltarea capacităților de cooperare cu autoritățile locale, pentru rezolvarea problemelor comunității;
- dezvoltarea capacităților de evaluare a acțiunilor și programelor realizate de instituțiile comunitare;
- consilierea și orientarea altor elevi care doresc să se implice activ în viața comunității.

³² Guvernanță - model de guvernare bazat pe participarea cetățenilor la luarea deciziilor.

Prin abordarea de tip partenerial, instituția școlară poate contribui la stimularea participării active și responsabile a elevilor la viața comunității, prin intermediul asocierii și participării directe la depistarea și soluționarea problemelor comunitare. De asemenea, prin asociativitate elevii pot învăța principiile și mecanismele organizării democratice a societăților. În acest context, este importantă reprezentarea elevilor în diferite structuri de decizie ale școlii - consiliul elevilor, consiliul școlii etc. În cazul în care reprezentarea va fi doar formală, fără respectarea principiilor parteneriatului, mai ales a principiului egalității părților, această modalitate de participare poate deveni contraproductivă și chiar poate avea efecte negative, contrazicând valorile care ar trebui să stea la baza vieții într-o societate democratică.

În cadrul parteneriatului dintre școală și comunitate, profesorii își extind activitatea de la cea propriu-zis didactică, la cea de moderare și de facilitare a relației cu comunitatea locală. Aceste două roluri sunt complementare și presupun adaptarea activității cadrelor didactice la specificul activităților extracurriculare orientate către comunitate.

Ca facilitator, profesorul este preocupat de crearea unui mediu propice activităților elevilor, bazat pe încredere, respect, solidaritate și responsabilitate. Îi încurajează pe elevi să învețe mai mult din propria activitate și să aplice cunoștințele în activități concrete.

Ca moderator, profesorul orientează elevii în activități, analizează permanent dinamica grupului, fără a interveni în mod direct și vizibil. În această postură, profesorul trebuie să aibă abilitatea de a conduce grupul către obiectivul urmărit și de a facilita conștientizarea eventualele puncte tari sau dificultăți.

Într-o comunitate, mediul educațional nu se rezumă la mediul școlar. Elevii trebuie să identifice și celelalte instituții cu valențe educative, cu care să inițieze parteneriate. Astfel, mediul educațional comunitar are posibilitatea să se cristalizeze și să se coalizeze în procesul de educație continuă a cetățenilor.

Proiectul "Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația". Un pas către o cultură a participării

Proiectul "Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația", implementat de TEHNE - Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație, cu sprijinul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos la București, prin Programul Matra-KAP, a urmărit să creeze structuri și mecanisme de participare a elevilor la nivelul școlii și să ofere elevilor oportunități concrete pentru a exersa participarea democratică. De asemenea, și-a propus să sprijine transformarea școlii într-un mediu democratic de învățare, caracterizat printr-un management participativ, ofertă curriculară flexibilă și cultură organizațională bazată pe principiile democrației și drepturilor omului.

Grupul-țintă l-au constituit elevii și cadrele didactice din patru școli situate în mediul rural sau în orașe mici, din județul Dolj: Izvoare, Galicea Mare, Calafat (Sc. Nr. 2) și Desa. Într-o perspectivă integratoare, alături de școală au fost vizate și autoritățile locale - primării și consiliile locale.

Școlile-pilot au creat oportunități de participare a elevilor la viața școlii, în activitățile formale și nonformale. În fiecare școală, a fost creată o echipă de implementare a proiectului la nivel local, care a participat la un seminar de formare, menit să asigure o abordare comună și comprehensivă asupra participării elevilor. Fiecare școală a elaborat propriile proiecte prin care să promoveze participarea elevilor, beneficiind de consultanța oferită de formatori. Acestea au fost implementate în perioada martie-iunie 2006 și au vizat două dimensiuni ale participării: participarea în cadrul școlii și participarea la nivelul comunității, prin activități extrașcolare.

Proiectul s-a finalizat printr-o școală de vară, care și-a propus să ofere participanților posibilitatea de a împărtăși experiențele de proiect, de a învăța unii de la alții și, mai ales, de a deveni conștienți că sunt capabili să schimbe ceva în comunitatea lor.

Valoarea adăugată

Proiectul a propus o abordare inovatoare a participării: diverse forme de participare a elevilor, activități de formare pentru echipele locale, implicarea diferiților factori interesați. Inițiatorii au pornit de la premisa că participarea nu se reduce la a fi membru în Consiliul elevilor sau în alte structuri, ci este înțeleasă în sens mai larg, ca participare în activitățile didactice, în alegerea disciplinelor opționale sau a unor teme, utilizarea metodelor interactive, evaluarea autentică (sau evaluarea pentru învățare), elaborarea și implementarea unor proiecte, organizarea unor campanii de informare publică, participarea la activități de voluntariat în comunitate etc.

Parteneri

Proiectul "Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația" a fost implementat cu sprijinul Inspectoratului Școlar al Județului Dolj și al Institutului de Științe ale Educației din București. De asemenea, Biroul de Informare al Consiliului European la București a încurajat această inițiativă și a devenit partener al proiectului.

Activități

- **Constituirea echipei de coordonare și a echipelor proiectului la nivelul școlilor-pilot**

Echipele proiectului la nivelul școlilor pilot au fost formate din:

- directorul școlii
- doi profesori (de regulă, profesorul de cultură civică și cel responsabil cu activitatea educativă)
- trei elevi
- un reprezentant al autorităților locale.

Echipa școlii a stabilit planul de activități al școlii și strategia de implementare, a implicat partenerii locali și a evaluat activitățile desfășurate și impactul acestora.

- **Seminar de lansare a proiectului**

Seminarul de lansare a reunit reprezentanți ai școlilor pilot și a avut un dublu scop: lansarea proiectului și organizarea unei prime sesiuni de formare.

- **Activități la nivelul școlilor pilot:**

- sesiuni de formare în școlile pilot
- implementarea unor proiecte care să promoveze participarea elevilor la viața școlii și a comunității

Sesiunile de formare organizate la nivelul fiecărei școli-pilot au reunit: elevi, cadre didactice, reprezentanți ai autorităților locale, reprezentanți ai unor organizații nonguvernamentale locale (acolo unde acestea au existat).

- **Elaborarea și tipărirea pliantului de prezentare a proiectului și a ghidului metodologic "Participarea elevilor"**

- **Școala de vară "Participarea elevilor"**

Școala de vară - eveniment care a marcat încheierea proiectului - a urmărit diseminarea experienței acumulate de școlile pilot, identificarea punctelor forte și a punctelor slabe ale proiectului; analizarea "lecțiilor învățate", identificarea posibilităților de parteneriat cu alte școli și cu alte ONG-uri și pregătirea continuării proiectului.

- **Evaluarea proiectului**

Monitorizarea și evaluarea proiectului au oferit permanent informații despre derularea activităților, despre rezultatele parțiale și eventualele dificultăți întâmpinate.

Rezultatele proiectului

Rezultatele sau, mai bine spus, efectele proiectului se pot împărți în două categorii: unele observabile și ușor măsurabile, altele mai puțin vizibile la o primă analiză și mai greu de măsurat. Importanța acestor rezultate sau efecte nu este însă direct proporțională cu potențialul de măsurare. Unele dintre efecte - deși greu de cuantificat - sunt valoroase și durabile, generând, în lanț, noi efecte.

Pe scurt, cele opt proiecte realizate și implementate de școlile pilot, persoanele care au beneficiat de cursurile în domeniul cetățeniei active și al participării, competențele pe care acestea și le-au format, cunoștințele pe care le-au acumulat, legătura revitalizată dintre școală și comunitatea locală sunt numai câteva dintr-o listă mult mai lungă de rezultate. Școlile au acum competențe de elaborare, de implementare și de evaluare a proiectelor. Ca element de estimare a durabilității proiectelor, poate fi remarcată inițiativa școlilor de a elabora și implementa noi proiecte, unele fiind o continuare sau o dezvoltare a celor deja derulate. Astfel, două dintre școlile pilot deja au candidat pentru obținerea unor noi fonduri, valorificând în acest mod o parte din competențele formate prin intermediul proiectului-cadru „Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația”.

Exemple de participare. Proiecte ale școlilor pilot

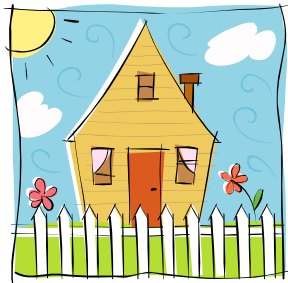
Unul dintre obiectivele proiectului a vizat dezvoltarea capacității școlilor de a elabora și de a implementa proiecte. Prin urmare, agenda sesiunilor de formare a fost corelată cu acest obiectiv.

Pornind de la specificul fiecărei comunități și al fiecărei școli, echipele locale au elaborat și au implementat două proiecte: unul care să vizeze participarea elevilor la nivelul școlii și unul care să promoveze participarea elevilor la viața comunității.

7.1. Proiectele școlilor pilot, care au vizat participarea elevilor la nivelul școlii

Proiectele școlilor pilot, care au vizat participarea elevilor la nivelul școlii au vizat crearea unor elemente de identitate a școlii, principalul mecanism fiind revista școlii. Astfel, trei din cele patru școli pilot au identificat nevoia ameliorării imaginii școlii în comunitate, crearea unei mai bune vizibilități a școlii în rândul elevilor și la nivelul comunității, oferirea unui spațiu de exprimare a opiniilor. Una dintre școli a ales o altă un alt mecanism menit și el să construiască o anumită imagine a școlii: școala preocupată de mediul înconjurător. Pentru o imagine de ansamblu, redăm în continuare cele patru proiecte din această categorie.

7.1.1. Școala Galicea Mare: "Vrem o școală ecologică!"

MOTTO: " *Natura vie a existat trei miliarde de ani fără om, dar omul nu poate trăi nici o clipă fără natură* "

Justificarea proiectului

Lumea satului se află în continuă schimbare, în plin proces de tranziție spre ceea ce numim civilizație citadină. Aceasta oferă un grad sporit de confort, dar pune în pericol sănătatea, prin poluarea tot mai accentuată.

Conștienți de acest fapt, profesorii școlii Galicea Mare își asumă misiunea de a educa elevii în scopul cunoașterii spațiului geografic, al aprecierii obiective a evenimentelor, locurilor, oamenilor și stilurilor de viață. Totodată, elevii trebuie să devină conștienți de relația: mediu curat = viață sănătoasă.

Activitățile pe care ni le-am propus au urmărit facilitarea conștientizării și responsabilizarea elevilor în ceea ce privește menținerea unui mediu natural propice vieții. Proiectul își propune

să contribuie și la dezvoltarea relațiilor interumane, antrenând elevii să devină coautori la propria lor formare. Astfel, proiectul răspunde nevoilor de cunoaștere a normelor de educație ecologică, de îmbunătățire a mijloacelor de semnalizare ecologică și de prevenire a poluării în mediul rural.

Scopul proiectului

Formarea și dezvoltarea comportamentului civic și ecologic al elevilor, prin acțiuni extra-curriculare.

Obiective

- sensibilizarea și educarea tuturor elevilor cu privire la respectarea normelor de educație ecologică;
- revitalizarea vieții școlii, prin implicarea tuturor elevilor și cadrelor didactice în acțiunile propuse;
- crearea unui mediu ambiant plăcut și curat, prin înfrumusețarea, supravegherea și păstrarea curățeniei în școală și în afara ei;
- stimularea și promovarea capacității creative.

Durata: 15 martie-15 iunie 2006

Parteneri: Consiliul elevilor pe școală
Consiliul reprezentativ al părinților
Membri ai comunității

Instituții partenere: Consiliul local
Poliția
Dispensarul uman

Resurse umane: elevi, cadre didactice, părinți

Resurse materiale: hârtie tip xerox, markere, filme foto, material săditor, vopsea, saci menajeri, mănuși, unelte agricole, ghivece pentru flori, materiale de construcție specifice, casete video, cartuș imprimantă, tricouri.

Rezultate așteptate

- Aspectul școlii îmbunătățit, prin instalarea unor băncuțe, coșuri de gunoi și prin crearea unui mini-parc în curtea școlii
- Realizarea unui colț ecologic;
- Elevi mai informați și mai responsabili în raport cu mediul ambiant;
- Pliante și mijloace de informare.

Monitorizare

- Inspectoratul Școlar Județean Dolj
- Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație (TEHNE)

Plan de activități

Nr. crt.	Activități	Durata	Locația	Buget
1.	Popularizarea activităților propuse în cadrul proiectului	15-22 martie	Căminul Cultural	Hârtie
2.	Elaborarea unor reguli și norme privind respectarea curățeniei în școală	15-22 martie	școala	Carton duplex, carioci
3.	Crearea unei scheme de lucru cu elevii și cadrele didactice implicate	23-24 martie	școala	
4.	Achiziționarea și confecționarea materialelor necesare pentru colectarea selectivă a deșeurilor (coșuri)	27 martie - 9 aprilie	școala	resurse financiare
5.	Amenajarea unei platforme ecologice prin amplasare unor coșuri de gunoi	aprilie	curtea școlii	
6.	Reamenajarea spațiilor verzi aferente școlii și repartizarea lor pentru întreținere	aprilie – permanent	curtea școlii	material săditor, saci menajeri resurse financiare
7.	Inițierea unui concurs între clase	mai - iunie	școala	resurse financiare

	<i>"Cea mai frumoasă zonă verde"</i>			
8.	Amenajarea unui colț ecologic	15 aprilie - 15 mai	culoarul școlii	ghivece pentru flori, fotografii
9.	Celebrarea „Zilelor Mediului” (expoziție desene, flori)	5 iunie	școala	
10.	Realizarea de chestionare, interviuri cu privire la desfășurarea proiectului	mai - iunie	școala	resurse financiare
11.	Realizarea portofoliului	permanenent	școala	resurse financiare

7.1.2. Școala Desa: "*Parteneri în creație și informare*"

Proiectul a pornit din nevoia unei mai bune informări a elevilor și a membrilor comunității, în scopul îmbunătățirii imaginii și creșterii prestigiului școlii în comunitate. De asemenea, mulți dintre elevii școlii sunt pasionați de jurnalism. Editarea unei reviste a școlii va crea un spațiu de exprimare și de exersare a înclinațiilor jurnalistice ale elevilor.

Obiective :

- Crearea unui mecanism de informare a elevilor și comunității cu privire la evenimente și aspecte generale legate de școală și de comunitate;
- Dezvoltarea capacităților de comunicare publică la nivelul elevilor; identificarea și dezvoltarea unor aptitudini jurnalistice și literare ale elevilor;
- Dezvoltarea capacității de a lucra în echipă și a spiritului de inițiativă la nivelul elevilor și cadrelor didactice.

Parteneri: Consiliul elevilor
Consiliul local
Primăria comunei
Studioul TV local
Redacția "Ediției speciale"

Durata: aprilie - iunie 2006

Grup țintă: elevii și cadrele didactice ale școlii

Beneficiari: elevii, cadrele didactice, membrii comunității

Resurse umane: elevi, cadre didactice

Resurse materiale:

Disponibile: calculatoare, cameră foto digitală, scanner

Necesare: imprimantă color, consumabile

Rezultate așteptate

Revista școlii tipărită

Spirit de echipă

Elevi și părinți mai informați despre activitatea școlii și despre educație, în general

Diseminarea informației

Mass-media locale

Cercuri metodice

Activități extrașcolare

Evaluare

Chestionare de evaluare la finalul proiectului

Interviuri

Portofoliul proiectului

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Locația
1.	Întâlnirea Consiliului elevilor Crearea grupului de elevi și de cadre didactice care vor constitui "nucleul" revistei	31 martie	școală
2.	Vizită pregătitoare: vizitarea redacției "Ediției speciale" din Craiova	3-7 aprilie 2006	Craiova
3.	Întâlnire între elevi și Consiliul local al comunei Elaborarea planului revistei	10-14 aprilie	Consiliul local
4.	Întâlnire între grupul-nucleu, Consiliul elevilor și Consiliul profesoral Consultări asupra planului revistei	10-14 aprilie	școală
5.	Redactarea articolelor	14 aprilie - 5 mai	
6.	Selectarea articolelor și a materialelor, pe domenii și secțiuni Editarea imaginilor / ilustrația revistei	8-15 mai	școală
7.	Tehnoredactarea și corectarea materialelor Stabilirea formatului revistei	15-25 mai	școală
8.	Tipărirea revistei	25 mai - 5	tipografie

		iunie	
9.	Promovarea revistei prin mass-media locale	iunie	școală, comună
10.	Evaluarea activităților	5-15 iunie	școală, comună
11.	Lansarea primului număr al revistei	16 iunie	școală

7.1.3. Școala Izvoare: Revista școlii

Elevii au pornit de la premisa că o revistă a școlii este "o carte de vizită". Nevoile identificate de ei au fost vizibilitatea școlii în cadrul comunității și vizibilitatea mai bună a activității elevilor în cadrul școlii. Pe lângă acestea, elevii au considerat necesar un mecanism prin care să poată exercita exprimarea opiniilor, argumentarea și să poată contribui la informarea colegilor, a părinților și a locuitorilor comunei.

Obiective :

- Crearea unui mecanism de informare a elevilor și comunității cu privire la evenimente și aspecte generale legate de școală și de comunitate.
- Dezvoltarea capacităților de prelucrare a informației, de exprimare scrisă, de argumentare a opiniilor.
- Dezvoltarea capacității de a lucra în echipă, a spiritului de inițiativă, a capacității de rezolvare de probleme.

Inițiator: Consiliul elevilor

Durata: aprilie - iunie 2006

Grup țintă: elevii din clasele V-VIII, cadrele didactice, părinții

Beneficiari: elevii, cadrele didactice, membrii comunității

Resurse umane: elevi, cadre didactice

Resurse materiale:

Disponibile: calculatoare, scanner

Necesare: imprimantă color, cameră foto digitală, consumabile

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Locația
1.	Întâlnirea Consiliului elevilor Stabilirea colectivului de redacție Delimitarea responsabilităților	20-30 martie	școală
2.	Elaborarea planului revistei Structurarea pe domenii / teme Consultări asupra planului revistei	1 -10 aprilie	Consiliul elevilor
3.	Redactarea articolelor	10-26 aprilie	
4.	Selectarea articolelor și a materialelor, pe domenii Ilustrarea revistei	26-30 aprilie	școală
5.	Tehnoredactarea și corectarea materialelor	1-10 mai	școală
6.	Tipărirea revistei și multiplicarea	10-12 mai	tipografie
7.	Lansarea primului număr al revistei	15 mai	școală
8.	Distribuirea revistei și atragerea de noi colaboratori pentru colectivul de redacție	15-25 mai	școală, comună
9.	Evaluarea activităților	25 mai - 5 iunie	școală, comună
10.	Întâlniri frecvente de lucru, pentru a asigura apariția lunară a revistei	iunie	școală

Rezultate așteptate

Revista școlii tipărită

Spirit de echipă

Elevi și părinți mai informați despre activitatea școlii și despre educație, în general

Diseminarea informației

Cercuri metodice

Activități extrașcolare

Evaluare

Chestionare de evaluare la finalul proiectului

Portofoliul proiectului

7.1.4. Școala nr. 2 Calafat: Revista școlii

Proiectul s-a bazat pe dorința elevilor de a crea un mecanism de informare pentru elevi și pentru comunitate care să contribuie la dezvoltarea unei culturi democratice în școală. De asemenea, elevii doresc să se implice în rezolvarea problemelor școlii și ale comunității.

Obiectivele proiectului:

- Dezvoltarea unei culturi democratice în școală, prin participarea elevilor la luarea deciziilor, prin informare și responsabilizare
- Asumarea de responsabilități în organizarea unor activități extrașcolare

Durata: 1 aprilie – 18 iunie 2006

Grup țintă: elevii din clasele V-VIII, cadrele didactice, părinții

Beneficiari: elevii, cadrele didactice, membrii comunității

Resurse umane: 42 de elevi , 5 cadre didactice, părinți

Resurse materiale:

Disponibile: calculatoare, scanner, copiatoare

Necesare: imprimantă color, cameră foto digitală, consumabile

Plan de activități

Activități	Timp	Resurse
Întâlnirea colectivelor de redacție și stabilirea sarcinilor fiecăruia	Săptămâna 1	Sponsorizări (au implicat activități de strângere de fonduri)
Informarea elevilor cu privire la proiectul „Participarea elevilor : un mod de a trăi democrația”, sondaje de opinie și interviuri în rândul elevilor	Săptămâna 2	
Culegerea și selectarea informațiilor din viața elevilor	Săptămânile 3, 4, 5 și 6	Calculatoare, scanner, aparat foto digital, consumabile

Tehnoredactarea informațiilor selectate, a fotografiilor și distribuirea revistei	Săptămânile 7 și 8	Calculatoare, scanner, aparat foto digital, consumabile
Evaluarea activităților și a revistei	Săptămâna 9	Calculatoare, scanner, aparat foto digital, consumabile

Rezultate așteptate:

- Revista tipărită în 200 de exemplare
- Distribuirea revistei în școală și în afara școlii
- elaborarea de către elevi a unui regulament propriu al consiliului de redacție al revistei

Evaluare

Chestionare cu răspunsuri închise și cu răspunsuri deschise

Interviuri

7.2. Proiectele școlilor pilot, care au vizat participarea elevilor la nivelul comunității

Cu toate că nevoile identificate de echipele școlilor pilot erau numeroase și diverse, unele dintre ele depășind posibilitățile de soluționare ale elevilor și ale școlii, au fost selectate cele considerate prioritare și posibil de realizat în perioada delimitată prin proiectul-cadru. Procesul de selecție nu a fost unul ușor, elevii având sentimentul că se "renunță" sau "se amână" rezolvarea celorlalte probleme ale comunității. Dar, și în acest caz, a fost învățată o „lecție”, și anume stabilirea priorităților și estimarea obiectivă a posibilităților, în funcție de resursele, timpul și capacitățile disponibile.

7.2.1. Școala Izvoare:

„Învățați de la elevi! Campanie de educație pentru sănătate”

Mulți dintre locuitorii comunei, în special cei vârstnici, nu au acces la mijloace de informare în masă (televiziune, ziare, radio), iar informațiile lor despre pericolele asupra sănătății și despre modalitățile de prevenire a unor boli sunt limitate. Preocuparea pentru sănătate este fundamentată și de existența unor riscuri crescute, în condițiile circulației intense și rapide a oamenilor, a viețuitoarelor și a bunurilor (ex., gripa aviară). Elevii școlii consideră că este necesară o mai bună informare a populației referitor la măsurile de protecție a sănătății, pentru ca toți cetățenii comunei să conștientizeze importanța acestora.

Proiectul a fost elaborat în urma unei analize de nevoi, care a evidențiat:

- insuficienta informare a populației cu privire la riscurile expunerii la diferite boli contagioase și la modalitățile de prevenire;
- dificultatea deplasării populației îmbătrânite la dispensarul comunal;

- situația dificilă a unor persoane cu nevoi speciale, al căror acces la informare este redus;
- nivelul redus de conștientizare al membrilor comunității în legătură cu pericolul unor epidemii (de ex., gripa aviară).

Scopul proiectului

Participarea elevilor la informarea membrilor comunității cu privire la educația pentru sănătate

Obiective :

- Organizarea unei campanii de educație pentru sănătate a membrilor comunității
- Realizarea unor materiale informative: pliante, fluturași, postere
- Dezvoltarea capacității de a lucra în echipă și a spiritului de inițiativă la nivelul elevilor

Parteneri:

Consiliul elevilor
Dispensarul comunei/ Cabinet medical individual - Dr. Ioana Fulgu
Consiliul local
Primăria comunei
Biserica

Durata: aprilie - mai 2006

Grup țintă: membrii comunității

Beneficiari: elevii, cadrele didactice, membrii comunității

Resurse umane: elevii claselor V-VIII, cadre didactice

Resurse materiale:

Disponibile: calculatoare, scanner

Necesare: imprimantă color, cameră foto digitală, consumabile

Rezultate așteptate

Materiale informative: pliante, fluturași, postere

La nivelul comunității:

- locuitori mai informați despre modalitățile de păstrare a sănătății, mai conștienți de riscurile asupra sănătății

- diminuarea riscurilor de îmbolnăvire

La nivelul elevilor:

- responsabilizarea elevilor, capacitatea de a lucra în grup, spirit civic, capacități sporite de comunicare

Diseminarea informației

Cercuri metodice

Activități extrașcolare

Evaluare: chestionare de evaluare la finalul proiectului, interviuri, portofoliul proiectului

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Resurse
1.	Organizarea echipelor de lucru și a grupului de coordonare	1-4 aprilie	
2.	Stabilirea temelor campaniei de educație pentru sănătate și a unei bibliografii minimale (surse de informare)	5-9 aprilie	hârtie, toner, imprimantă
3.	Realizarea unor materiale informative: postere, pliante, fluturași	10-22 aprilie	hârtie, toner, imprimantă, copiator
4.	Consultarea medicului din comună, pentru a verifica relevanța și calitatea informației ce va fi transmisă către comunitate	15-30 aprilie	
5.	Definitivarea materialelor informative	22-30 aprilie	hârtie, toner, imprimantă, copiator
6.	Campania de informare: deplasarea echipelor în comunitate și distribuirea materialelor informative	mai	film foto
7.	Evaluarea activităților	pe parcurs; evaluare finală, 1-15 iunie	hârtie, toner, imprimantă, copiator

7.2.2. Școala Galicea Mare: „Suntem mici, dar ne pasă!”

„Dacă viitorul imediat este în mâinile politicianilor, adevăratul viitor se află în mâinile educatorilor”(L. Raillon). Îndrumați în spiritul valorilor democrației, copiii sunt cei care vor construi societatea de mâine. Dascălii sunt cei care pun bazele unei construcții care se va ridica apoi de la sine. Făcându-i pe copiii conștienți că ajutându-și aproapele se vor ajuta pe ei înșiși, poate în viitor vom trăi într-o lume mai bună.

Profesorii și elevii școlii Galicea Mare au observat că unii membri ai comunității locale au un nivel de trai scăzut, datorat imposibilității de a munci. Elevii și-au exprimat dorința de a sprijini familiile care întâmpină dificultăți în viața de zi cu zi.

Scopul proiectului

Sensibilizarea întregii comunități pentru ajutarea celor nevoiași prin implicarea activă a elevilor.

Obiective :

- Sensibilizarea tuturor elevilor și membrilor comunității cu privire la problemele cu care se confruntă semenii lor;
- Stimularea solidarității elevilor, prin participarea în acțiuni de voluntariat în comunitate;
- Ajutorarea a 3-5 familii aflate în imposibilitatea de a-și asigura un trai decent.

Parteneri:

Consiliul elevilor
Consiliul reprezentativ al părinților
Membri ai comunității
Consiliul local
Poliția
Biserica

Durata: 15 martie-16 iunie 2006

Resurse umane: elevii, cadrele didactice, părinții

Resurse materiale: hârtie tip xerox, markere, filme foto, casetă video, carton duplex, var, material săditor, produse alimentare, materiale refolosibile, pungi plastic.

Rezultate așteptate

- Realizarea unui panou publicitar
- Pliante și alte materiale informative de sensibilizare a elevilor și membrilor comunității cu privire la problemele semenilor și la importanța solidarității
- Ajutorarea a 3-5 familii nevoiașe

Monitorizare

Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație (TEHNE)
Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Locația	Buget/ resurse
1.	Crearea echipei proiectului, stabilirea responsabilităților și a strategiei de lucru	15-20 martie		
2.	Confecționarea unor materiale publicitare pentru popularizarea proiectului: dezbateri publice (panou publicitar, fluturași, postere, pliante)	20-30 martie	Școală, Căminul cultural	hârtie, pal, cornier, markere
3.	Identificarea a 3-5 familii nevoiașe și a problemelor cu care se confruntă	15-30 martie	Comuna Galicea Mare	hârtie
4.	„De la inimă la inimă” - implicarea efectivă a elevilor în activitățile gospodărești, pentru ajutorarea familiilor identificate	10-15 Aprilie	Com. Galicea Mare	film foto, var, material săditor, casetă video, tricouri

5.	„Târgul micilor școlari” - prezentarea de obiecte realizate de colectivele de elevi, ocazie cu care se colectează donațiile	25 aprilie	Școală	resurse financiare materiale refolosite, tricouri
6.	Distribuirea produselor colectate familiilor nevoiașe identificate	25 aprilie-01 mai	Com. Galicea Mare	resurse financiare produse alimentare , pungi plastic
7.	Evaluarea finală- realizarea portofoliului proiectului; chestionare interviuri.	20 mai-15 iunie	școală, comunitate	hârtie, toner, imprimantă, copiator

Diseminarea informației

Contacte directe cu elevii și cadrele didactice, pliante, afișe etc.

Cercul metodic

Tabere școlare la care participă elevi și cadre didactice

Școala de vară din cadrul proiectului "Participarea elevilor - un mod de a trăi democrația"

Evaluare

Chestionare de evaluare la finalul proiectului

Interviuri

Portofoliul proiectului

7.2.3. Școala Desa: „O școală, un parc!”

Scopul proiectului

Formarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediul înconjurător

Obiective :

- Sensibilizarea tuturor elevilor și membrilor comunității cu privire la importanța unui mediu sănătos, pentru om și pentru societate;
- Conștientizarea importanței pe care conservarea mediului o are pentru viața de zi cu zi a comunității;
- Dezvoltarea colaborării dintre școală, autorități locale, agenți economici și părinți, în vederea organizării unor acțiuni ecologice comune și a susținerii educației pentru mediu;
- Stimularea participării elevilor la înfrumusețarea mediului înconjurător.

Parteneri: Consiliul elevilor
Membri ai comunității
Consiliul local

Durata: aprilie - iunie 2006

Resurse umane: elevi, cadre didactice, părinți

Resurse materiale: plante decorative, scânduri, ciment, coșuri de gunoi, panouri.

Rezultate așteptate

- existența unui spațiu de recreere
- o imagine mai bună a școlii în comunitate
- activități extrașcolare realizate în parc
- o comunitate mai informată cu privire la educația pentru mediul înconjurător
- un parc amenajat și îngrijit

Monitorizare

Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație (TEHNE)
Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Diseminarea informației

Contacte directe cu elevii și cadrele didactice, pliante, afișe etc.
Cercuri metodice
Activități extrașcolare

Evaluare

Chestionare de evaluare la finalul proiectului
Portofoliul proiectului

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Locația	Buget/ resurse
1.	Întâlnire cu autoritățile locale Alegerea terenului pentru amenajarea parcului	3-5 aprilie	Consiliul local	
2.	Elaborarea proiectului parcului	5-10 aprilie	școală	Hârtie, imprimanta
3.	Pregătirea terenului	10-16 aprilie	parc	film foto, var, material săditor, DVD
4.	Achiziționarea plantelor decorative	16-30 aprilie		resurse financiare
5.	Plantarea și însămânțarea	16-30 aprilie	parc	film foto, var, material saditor, DVD, unelte
6.	Îngrijirea plantelor, irigarea solului	16 iunie-oricând este necesar	parc	furtun pentru irigarea solului / udarea plantelor
7.	Construirea și fixarea băncilor	2-20 mai	parc	scândură, vopsea

8.	Montarea unor panouri cu mesaje educative	20 - 30 mai	parc	vopsea, tablă, lemn
9.	Mediatizarea proiectului	permanenent		Hârtie, toner, imprimanta
10.	Celebrarea	1 iunie	parc	

7.2.4. Școala nr. 2 Calafat

„Pentru un oraș frumos și sănătos!”

Scopul proiectului

Formarea unor atitudini și comportamente pozitive față de mediul înconjurător

Obiective :

- Implicarea elevilor în activități colective care să le dezvolte spiritul de echipă și capacitatea de lucru în grup;
- Dezvoltarea spiritului civic, prin participarea la rezolvarea unei probleme a comunității;
- Conștientizarea importanței îngrijirii și conservării mediului înconjurător;
- Dezvoltarea colaborării dintre școală, autorități locale, agenți economici și părinți, în vederea organizării unor acțiuni ecologice comune și a susținerii educației pentru mediu.

Parteneri:

Consiliul elevilor
Membri ai comunității
Consiliul local

Durata: 28 martie - 10 iunie 2006

Resurse umane: grupuri de elevi și diriginți, personal autorizat de la Ocolul Silvic și de la Primărie, părinți

Resurse materiale: unelte, răsad de flori, puieți, scânduri, ciment, coșuri de gunoi, saci de gunoi, panouri.

Rezultate așteptate

- O zonă a orașului curată și frumoasă - parc amenajat și îngrijit de elevi;
- o mai bună legătură între școală și comunitate;
- noi atitudini și competențe formate la elevi: spirit civic, responsabilitate, lucru în grup, comunicare, cooperare etc.;

- sensibilizarea și informarea comunității cu privire la importanța îngrijirii mediului înconjurător.

Monitorizare

Centrul pentru Dezvoltare și Inovare în Educație
Inspectoratul Școlar Județean Dolj

Diseminarea informației

Contacte directe cu elevii și cadrele didactice, pliante, afișe etc.
Cercuri metodice
Activități extrașcolare

Evaluare

Chestionare de evaluare la finalul proiectului
Portofoliul proiectului

Plan de activități

Nr. crt.	Activitatea	Durata	Buget/ resurse
1.	Instruirea echipelor de implementare, stabilirea planului de acțiune	28 martie	
2.	Contactarea autorităților locale și a Ocolului Silvic și stabilirea parteneriatului pentru derularea proiectului	30 martie	cadre didactice și elevi
3.	Inspectarea zonelor de lucru și stabilirea planului concret de activitate	1 aprilie	cadre didactice și elevi
4.	Sondarea opiniei publice în legătură cu modul de receptare a inițiativei școlii	2-10 aprilie	hârtie, toner, imprimantă
5.	Curățarea zonei: strângerea crengilor, a frunzelor uscate, strângerea gunoaielor, amenajarea rondurilor pentru răsaduri de flori	10-22 aprilie	film foto, var, material săditor, unelte, saci de gunoi, furtun pentru irigarea solului/ udarea plantelor
6.	Repararea și vopsirea băncilor	1-3 mai	vopsea,

			scândură, unelte
7.	Plantarea de puieti și flori	4-10 mai	material săditor, unelte
8.	Instalarea unor panouri și desene ale elevilor, conținând mesaje civice sau ecologice	10 - 15 mai	vopsea, tablă, lemn
9.	Instalarea unor coșuri de gunoi și pubele	15-20 mai	coșuri de gunoi, ciment
10.	Inaugurarea și numirea noului părculeț	1 iunie	aparat foto, camera video, DVD
11.	Evaluarea proiectului, prin sondaj de opinie în rândul elevilor, profesorilor și locuitorilor orașului, interviuri cu autoritățile locale	1-10 iunie	hârtie, toner, imprimantă

Grupurile de lucru, la nivelul școlilor pilot³³

Școala Galicea Mare

Prof. Ulpică Badea
Prof. Carmen Chirnicinii
Prof. Cornelia Cune
Prof. Ionela Filimon
Prof. Delia Ionescu
Prof. Constantin Neagoe, director
Inst. Aneluța Neamțu
Instit. Costel Neamțu
Prof. Floricica Oprea
Înv. Corina Păsat Mic
prof. Constanța Popescu, director adjunct
Înv. Fica Velcu

Cristian Calotă, elev, clasa a VI-a
Loredana Cimpueru, elevă, clasa a VII-a
Daniela Colici, elevă, clasa a VII-a
Anita Dudău, elevă, clasa a VII-a
Angela Ghenea, elevă, clasa a VII-a
Cosmin Jugravu, elev, clasa a VII-a
Laurențiu Mocanu, elev, clasa a VI-a
Mădălina Neagoe, elevă, clasa a VII-a
Liviu Predoaica, elev, clasa a VII-a
Angelica Popescu, elevă, clasa a VII-a
Aurelian Țepis, elev, clasa a VII-a
Ionuț Ungureanu, elev, clasa a VII-a

³³ În ordine alfabetică. Lista nu include toți participanții la proiectele școlilor.

Școala Desa

Prof. Sorin Anghel

Prof. Vasile Boureanu

Prof. Gheorghe Butoi, consilier pentru programe și proiecte educative

Insttit. Virginia Dobrescu

Prof. Marioara Mitrică

Prof. Anghelina Stanță, director

Prof. Pătru Stanță

Andreea Babă, elevă, clasa a VII-a

Sorin Bădoiu, elev, clasa a VI-a

Mădălin Dică, elev, clasa a VI-a

Alexandra Gabăr, elevă, clasa a VII-a

Cătălin Gliga, elev, clasa a VI-a

Simina Stanță, elevă, clasa a V-a

Mădălina Velea, elevă, clasa a VII-a

Ovidiu Dragomir

Irinel Iovan

Mădălin Stănoiu

Școala Izvoare

Prof Mia Albu, consilier pentru programe și proiecte educative

Prof. Viorica Badea

Prof. Maria Bâlțeanu

Prof. Cosmin Dinuț

Prof. Florin Mită, director

Prof. Maria Velea

Ed. Geta Simniceanu

Amelia Badea, elevă, clasa a V-a

Alina Belă, elevă, clasa a VII-a

Cătălin Belă, elev, clasa a V-a

Lucian Corneanu, elev, clasa a VI-a

Andreia Măgăreață, elevă, clasa a VII-a

Roxana Iacob, elevă, clasa a VII-a

Cosmina Necșulescu, elevă, clasa a VI-a
Mădălina Stoica, elevă, clasa a V-a
Dan Răducu Constantin, elev, clasa a VII-a

Școala nr. 2 Calafat

Prof. Camelia Baroga
Prof. Feldioara Cargol
Prof. Elena Fudulu, director
Prof. Roxana Iancu
Prof. Ana Popa
Prof. Mihaela Revesz
Prof. Radu Roșu, director adjunct
Instit. Laura Zaharia

Denisa Bobocea, elevă, clasa a VI-a
Dan Cismaru, elev, clasa a VII-a
Georgiana Coman, elevă, clasa a VI-a
Maria Etegan, elevă, clasa a VII-a
Razvan Ivănoiu, elev, cl. a VII-a
Loredana Negoianu, elevă
Irina Pașea, elevă
Ancuța Popa, elevă, clasa a VI-a,
Alexandru Sclipcea, elev, clasa a VII-a
Cosmin Trincu, elev, cl. a VI-a
Ștefan Turcu, elev, cl. a VII-a

Echipele școlilor mulțumesc pentru sprijin reprezentanților autorităților locale:

Primăria și Consiliul Local, Galicea Mare
Primăria și Consiliul Local Desa
Primăria și Consiliul Local Izvoare
Primăria și Consiliul Local Calafat

Referințe bibliografice

- Bîrzea, Cezar (2000), *Educația pentru cetățenie democratică – o perspectivă a învățării permanente*, Consiliul Europei
- Bîrzea, Cezar (2005), *Cetățenie europeană*, Ed. Politeia, București
- Delors, J. (2000), *Comoara lăuntrică. Raportul pentru UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în sec. XXI*, Ed. Polirom
- Duerr, Karlheinz (2004), *The School - a Democratic Learning Community. The All-European Study on Pupils Participation in school*, Consiliul Europei
- Gutium, I., Mămăligă, M., Mumjiev G. (2000), *Parteneriatul pas cu pas*, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale, Chișinău
- Ionescu, M., Velea, S. (2005), *Educația viitorilor părinți. Ghid pentru profesori (Partea I)*, material elaborat în cadrul proiectului “Educația viitorilor părinți”, derulat de ARED, cu sprijinul Reprezentanței UNICEF în România
- O’Shea, K, *Glossary of terms for Education for Democratic Citizenship*, Consiliul Europei, disponibil la http://www.coe.int/T/e/Cultural_Co-operation/Education/E.D.C/Documents_and_publications/By_Type/Education_materials/094_Glossary_K_Oshea.asp
- Sagawa, S., Segal E. (2000), *Common Interest, Common Good: Creating Value through Business and Social Sector Partnerships*, Harvard Business School Press.

- Vlăsceanu, L. (coord.), (2002), *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu. Studiu de impact*, Polirom.
- *** (2002), *COMPASS – A Manual for Human Rights in Education*, Council of Europe.
- *** (2001), *Citizenship and Education in Twenty-eight Countries. Executive Summary*, IEA.
- *** (2002), *Education and training in Europe: diverse systems, shared goals for 2010. The work programme on the future objectives of education and training systems*, European Commission. Directorate-General for Education and Culture, Bruxelles
- *** (2002) *Strategia dezvoltării unui ONG*, Centrul de Tineret „Peligrim-Demo”, Tiraspol.
- *** (2004), *Teaching Human Rights - practical activities for primary and secondary schools*, United Nations, New York and Geneva.